

AHMED ARİF

“Di şîrê de
heysiyeta
rêzê”

RÜPEL 10-11

KEMAL BURKAY

“Zimanê dayikê
ji hemû zimanan
şêrintir e”

RÜPEL 12-13

ORHAN KOTAN

“Ziman hîmê
hebûna
neteweyekî ye”

RÜPEL 14-15

•Nr: 80 (3-4) • 26.02.1990 • Year: 4 •The Kurdish Newspaper

KURDISTAN PRESS
ROJNAMEYA 15 ROJÎN • 15 GÜNLÜK GAZETE

PRICE

BIHA • FİYAT

2.5 DM

10 Skr

3 G

2.5 Sfr

1 £

1.5 \$

•Tel; [46] Ø8-29 83 32

•Telex; 131 42

•Telefax; Ø8-29 50 56

TC KÜRT MÜLTECİLERİ GÖÇE ZORLUYOR!!

FRANSA

Mecburi İskân

● BM Mülteciler Yüksek Komiserliği ile TC arasında sürdürülen görüşmeler sonucu, Mardin Kampı sakinlerinin Yozgat-Karabiyik'ta iskân edilmeleri için bir proje hazırlandı.

● BM-MYK Basın Sözcüsü Hall, ANK'a yaptığı açıklamada, proje ile ilgili bütün diplomatik ve bürokratik sorunların çözüldüğünü, projenin başlatılabilmesi için kaynak teminine çalışıldığını belirtti.

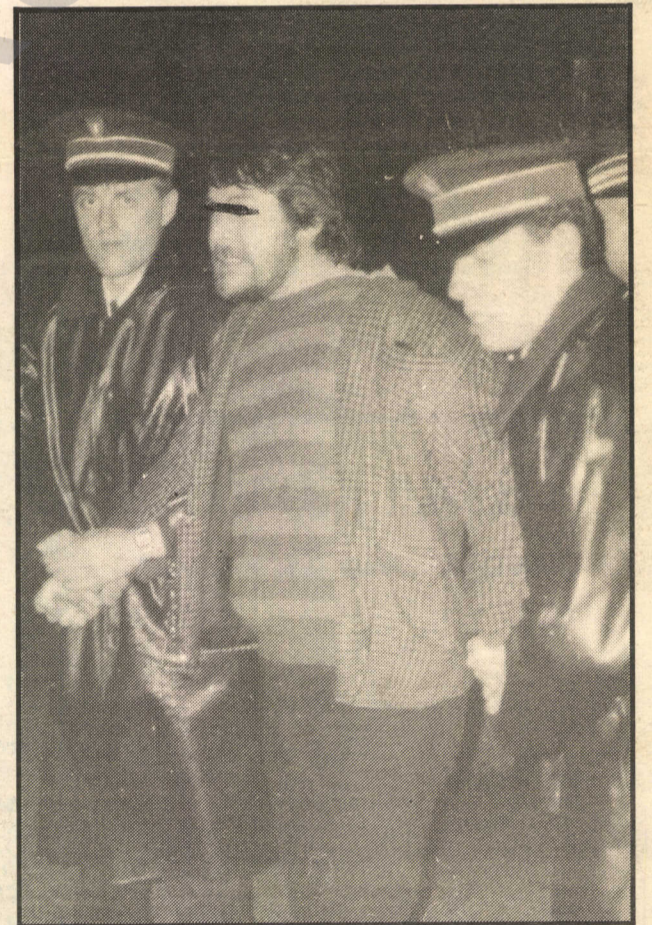
SAYFA 3

FEDERAL ALMANYA'DAN

TC'ye destek

● Yeşiller Partisi milletvekili Angelika Beer'in parlamentoya verdiği bir soru önergesi üzerine, Alman Parlamentosu'nda ilk kez F.Almanya'nın Türk polisine destek verdiği açıklandı.
● Alman Parlamentosu'na daha önce verilen soru önergelerini cevaplandırırken hükümet, TC'ye yardım yaptığını inkar etmişti.

SAYFA 6

Özal, Paris'te ikibini aşkın özel tim elemanı tarafından korundu. Özal'ı protesto eden devrimcilerden 30'u polis tarafından tutuklandı, birçoğu yaralandı. Foto: ANK

Özal protesto edildi

SAYFA 3

□□□ 12 Mart 1970 müdahalesi döneminde TC, uzun bir aradan sonra Kürdistan'da İstiklal Mahkemeleri'ne benzer bir uygulama başlattı. Kürtlerle ilgili davalar özellikle Diyarbakir'de kurulan Sıkıyönetim Askeri mehkemelerinde toplandı. Bu aynı zamanda tarihsel bir dönüm noktasının da başlangıcı anlamına geliyordu. O döneme kadar genellikle Kürtler, mahkemelerde siyasal savunma yapmamışlardı. 1921'den 38'e kadar uzanan zaman içinde Kemalist diktatörlük Kürdistan'da kan akıtmış, Dersim'in düşmesi ile birlikte Kürdistan kan içinde dize getirilmişti. Daha sonra Irak'ta Haşimi Monarşisi'nin yıkılması (1958) ve Barzani'nin Sovyetlerden geri dönmesi ile yükselen Kürt hareketi, TC içinde de yankısını bulmuş, 1959'da 49 Kürt aydınının tutuklanması ile yeniden ardı ardına Kürtler hakkında davalar açılmaya başlanmıştı. Ancak bu davalar 12 Mart duruşmalarına kadar tutarlı bir siyasal muhtevaya sahip değillerdi.

Diyarbakir'de TC'yi şaşkına çeviren gelişmeler oldu. Dünün burnu sümüklü, başı kabak, ayağı çıplak sömürge çocukları, yargıçların önünde dik başlı, asi ve yüksek sesle konuşan militanlar olarak siyasal içerikli savunmalar yapıyorlardı. *Doğu, Doğulu halkımız, mahrumiyet bölgesi* gibi kavramların yerine, Kürt, Kürdistan, Kürt halkı gibi kavramlar kullanıyorlardı. Bu beklenmedik bir gelişmeydi. Ve tabii şaşkınlık yarattı. siyasal içerikli savunma yapanlara karşı tepkiler oluştu. Bir dizi provakatif girişimlerde bulunuldu.

Dönem, aynı zamanda Türk solu ile kopuşmayı da içeriyordu. Ve biz kendimizi birdenbire derin bir bilgisizliğin, bir teorik yetersizliğin içinde bulduk. TİP (Türkiye İşçi partisi) ve FKF (Fikir Kulüpleri Federasyonu) kaynaklı birikim, siyasal savunmaların ihtiyaç duyduğu bilgilere cevap vermiyordu.

DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) ise henüz körpe bir kuruluş olarak yeterli birikimi sağlamış değildi. Zorunlu olarak bir çok şeye yeniden başlamak gerekti.

Bu yapıldı. Önce Kürt tarihinin ve dilinin araştırılması çalışmalarına başladık. Tarih çalışmaları bizi doğrudan doğruya

III. Enternasyonal'in eleştirisine götürdü. Ağrı direnişi ve Mehabat Kürt Cumhuriyeti'ni incelerken SSCB'nin tutarsızlığını yakaladık. Gerçi III. Enternasyonal daha önce -özellikle Troçkistler tarafından- detaylı biçimde irdelenmiş, eleştirilmişti, ama, bizim izlediğimiz yol, tümü ile el yordamı ile ve kendi araştırmalarımıza dayalı idi. **Kürdistan'da özgün bir ideolojik çizgi böylece ortaya çıkmaya başladı.** Ve tabii statükocu sol tarafından derhal afaroz edilip, küfür altına alındı.

Mehabat Kürt Cumhuriyeti'ni incelerken, Tahran Antlaşması'nı gördük. Buna göre, İngiltere, ABD ve SSCB, savaş sonrasında İran'ın toprak bütünlüğünün korunması ve ordularını İran'dan çekmeyi kabul ediyorlardı. İran'da bu dönemde ortaya çıkan iktidar boşluğunun da etkisi ile Azerbeycan Halk Cumhuriyeti ve Mehabat Kürt Cumhuriyeti oluşmuştu. Savaş sonrası, SSCB ordularını geriye çekince bu iki körpe cumhuriyet savunmasız kalmış ve İngiliz destekli İran birliklerince yok edilmişlerdi. SSCB, Azerbeycanda onbinlerce komünistin sokaklarda boğazlanmasına seyirci kalmış, kurucularının asılmaları ile Mehabat Kürt Cumhuriyeti'nin tarihe karışması karşısında ses çıkarmamıştı.

Tahran anlaşmasını izlediğimiz zaman, Yalta ve

Potsdam anlaşmalarına ulaştık. Orada olup bitenler ise bizim bütün değerlerimizi, inançlarımızı alt üst edecek boyutlardaydı. Örneğin Yalta'da düpedüz masa başında dünya haritası yeniden çizilmiş, halkların iradesini hiçe sayan emperyalist bir paylaşım karar altına alınmıştı. Bu kararların altında SSCB'nin ve SSCB'nin tartışılmaz lideri Stalin'in imzası vardı. Baltık denizinden Karadeniz'e ulaşan bir hat Doğu Bloku ülkelerini ortaya çıkarıyor, bu hattın dışında kalan Yunanistan İngiliz emperyalizmine terkediliyordu. Tıpkı Azerbeycan'da olduğu gibi, Yunanistan'da da neredeyse iktidarı ele geçirme durumunda bulunan Komünistler, bu kez, Alman nazizmi yerine, İngiliz emperyalizmine karşı döğüşmek zorundaydılar. SSCB'nin kendi sınırlarına çekildiği bu dönemde Yunan partizanları imha edildiler.

Yalta, Doğu Bloku ülkelerini ortaya çıkardı. Bunlara *sosyalist ülkeler* denildi. Sosyalizmin bir sistem haline geldiği iddia edildi. Sınırlarını demir tellerle dış dünyaya kapayan garip bir yapılanma ortaya çıktı. Aradan geçen 40 yıllık süre içinde bu garip yapılanma, esas olarak insanlığın doğal gelişimi önünde kirli bir yara, bir ur olarak büyüdü. Geri ve ilkel bir dünya oluştu. Devletin bürokratik ve militer karakteri, toplumu bütünü ile egemenliği altına aldı. Gelişimin diyalektik evrimi tıkanı. Durum, pro-sovyet gurupların oluşturdukları ideolojik yapılanma içinde idealize edilerek geçiştirildi. Dünyanın diğer ülkelerindeki gelişmeler de bu tikanıklığın acısını çektiler. En ağır yaraları alan ülkelerden biri ise Türkiye idi. Türkiye ile birlikte Kürdistan'da bu pro-sovyetizmin kirliliği içinde bir türlü kendi devrimci değerlerini yaratamadı.

Bu gün bu sistem çatırdarak yıkılıyor. Bizim, bundan fazla etkilenmememiz, on yıllar önce Kürt tarihini irdelerken edindiğimiz bakış açısından ötürüdür. Ve bize göre, Doğu bloku ülkelerinde sistemin sarsıla sarsıla yıkılması, insanlık açısından ileriye doğru atılmış bir adımdır. Emek cephesinde iltihaplı bir yara olarak duran bu yapay sistemden geriye hiçbir şey bırakılmamalıdır. Sosyalistler, bu iltihaplı yaranın faturasını ödemekle kendilerini yükümlü saymamalıdır. Bunun en doğal sonucu ise, 70 yıllık sosyalist insanın sorunlarını ve sonuçlarını fanatik saplantılar, ezbere öğrenilmiş formülasyonlar içinde değil, eleştireci ve devrimci bir düzeyde ele almayı gerektirir. Oysa, durum pek de bu noktalarda ele alınmış görünmemektedir.

Kısaca Doğu Blokunda olup bitenlere baktığımız zaman gördüğümüz her şey utanç vericidir. Ve bu utanç verici sistem, yıllarca idealize edilerek insanlık ve dünya emekçileri düpedüz aldatılmışlardır. Sorun yalnızca aldatılmakla da sınırlı değildir. Bu sefaletin kurucuları ve savunucuları, kendilerinin tek ve tartışılmaz doğru olduğunda da ısrar etmişler; bu habis ur'un dışında gelişen her canlı ve üretken yapıya karşı düşmanca ve haince tecavüzlerde bulunmuşlardır.

Bu gün bu yapısal sakatlığın -ya da sapıklığın- pek de değiştiği söylenemez. Bizim ilgi alanımızda duran Ortadoğuda ve de özellikle Türkiye'de işler gene eski merkezlerin ideolojik tezlerinin türkçeye çevrilmesiyle sürdürülmektedir. Devrimci, dinamik değerlerden o kadar uzaklarda seyredilmektedir ki, var olan ilişki ve çalışmalardan ne tutarlı bir program ve ne de eleştireci ve devrimci bir yapılanmaya gitmek mümkün görünmemektedir. Bu bağlamda pro-sovyet guruplarda fazlaca bir şeyin değiştiğini iddia etmek mümkün değildir.

Bir diğer önemli sorun ise pro-sovyet gurupların ters ucunda duran anti-sovyet gurupların içler acısı ideolojik fanatizmidir. Bunlardan bir bölümü daha hala *Stalinist* mirasın kaba ve didaktik ideolojik mirasının ısrarlı taşıyıcılığını yapma gayreti içindedirler. Bir bölümü ise, *-dehşet verici bir şey ama gerçek-* Çavuşesko'nun öcünü almak için hançerlerinin ucunu bilemekle meşguldürler. Bu konuda o kadar ileri gidilmiştir ki, örneğin, 2000'e Doğu'nun başyazarı D. Perinçek, Çavuşesko ile ilgili yazısını siyah çerçeve içine alıp ne kadar yaşlı olduğunu ifade etmekten bile geri durmamıştır. Günlük gazetelerin birinde Demokrat Kadınlar Derneği üyelerinin bir pankartı vardı. Üstünde şunlar yazılı: *Elena'nın kanı yerde kalmayacak!*

Tabii bu insanlar Türkiye'de demokrasi ve sosyalizm mücadelesi verme iddiasındadırlar. Peki Romanya'daki bu alçak rejimin ve onun diktatörünün bu şekilde savunulması nasıl açıklanacak? Emperyalist basın kuruluşlarının tüm yanıltıcı ve yalan üzerine kurulu haberlerini bir yana bırakalım. Çok açık olan bir gerçek var ki, o da Romanya'da sosyalizmin "S" harfinden bile söz etmek mümkün değildir. Ve gene çok açık olarak belirtmek gerekir ki, Çavuşesko eli kanlı

bir diktatördür. Rejim, düpedüz bir polis rejimidir. Ülke 50 kişilik bir hanedanlığın çiftliğinden başka bir şey değildir. Milis diye Türk halkına sunulanlar, düpedüz profesyonel muhbir ve özel timlerden oluşan bir polis ordusudur.

Doğu Bloku'nun *Asi Çocuğu* olarak sıfatlandırıldığı için, Avrupa'ya geldiğim zaman ilk görmek istediğim ülke Romanya idi. Tabii, Romanya'yı gördükten sonra, niçin Batı Avrupa burjuvazisininin Doğu blokunu bir Turizm cenneti olarak sunduğunu ve özellikle küçük burjuvaziye bu ülkelere tatil için göndermesini anlamak daha kolay olmuştu. Çünkü, bu ülkelerde, örneğin Romanya'da bir hafta tatil yapan sıradan bir batı Avrupalı, ülkesine iflah olmaz bir anti-komünist olarak dönme durumunda idi. Korkunç bir sefaletin, düpedüz açlığın, dilencililiğin; bir dizi saçma sapan yasağın ortasında bir de asıl Batı'nın tüketim mallarının vurguncu bir tüccar bayağılığı ile sergilenmesini görmek mide bulandırıcı idi.

Öte yandan, örneğin Polonya, İskandinav ülkeleri açısından ucuz kadın ve içki pazarı olarak bilinir. Binlerce Türk ve Kürt'ün yaşadığı Batı Berlin için Doğu Berlin genelev statüsündedir. Hele hele Batı Almanya'dan, Batı Berlin'e geçmek, bir sosyalistin yaşadığı en trajik dakikalardır. İlk geçişte şok geçirmeyen bir sosyalist hemen hemen yoktu. Batı Berlin'e geçmeden hemen önce trenin durduğu Doğu Berlin istasyonunda haki elbiseleri, kurt köpekleri ile yan yana büyük bir operasyon gerilimi içinde duran polis kordonunun insana hatırlattığı şey sosyalist bir ülkeden çok, filmere konu olan Nazi Almanyası idi. Şimdi bu karanlık perde yırtıldı. Ardından yıllardır devletin tepesine tüneyen ve *proletaryanın kahraman evlatları* olarak bize ve kendi halklarına sosyalizm vaaz edenlerin ne tür hırsızlar, sahtekarlar oldukları birer ikişer ortaya çıktı.

Peki *Sosyalist Anavatan'da* neler oldu? Türkiye'ye pro-sovyet guruplar tarafından teker teker taşınıp, donuk ve kirli bir ideolojik yapılanmanın yapı taşları haline getirilen *Bilim Akademisi* patentli kitapların yalan yanlış bilgilerle, resmi ideolojinin dünya düzeyinde kabulünü sağlayan berbat şeyler olduğu ortaya çıktı. Bunları -bırakalım daha önceleri- 70'li yıllarda eleştirenlere karşı neredeyse CIA'nın, SAVAK'ın ajanları gözü ile bakanlar ise, bu gün aynı düzeyin en ateşli savunucuları oldular.

Sonra bir de baktık ki, camilerden ve kiliselerden çıkan insanlar, 70 - 80 yıl önceki hançerleri ile, baltaları ile birbirlerini boğazlamaktalar!!

★

Dünya yerinden oynuyor. Dünya yerinden oynarken, Türkiye'deki ve Kürdistan'daki devrimciler yerlerinde sayamazlar. Elbette ki son 30 yılın yarattığı ideolojik çitler, ideolojik değerlerle örülü duvarlar bir anda yıkılmayacak. Yıkılmıyor da. Ama, devrimci hareketin açık kafalara, bağımsız, eleştireci ve devrimci beyinlere ihtiyacı var. Gorbacov şöyle ya da böyle yapmış bir yana bırakıp, Çin'de panzerlerle ezilen binlerce öğrencinin kapitalizmin ajanı olup olmadığını entel barların sosyalizm ağalarına terkederek, Çavuşesko gibi diktatörlerin öcünü alma yerine, özellikle son otuz yıldır yerden yere vurulan, kanı ilği emilen kendi ülkenin, kendi halkının sorunlarına çağdaş bir kafa ile, cesaretle bakmasını öğrenmek gerek. Yaşanan koskoca bir tarihtir. Öyle bir tarihtir ki, günlük politik gelişmeleri bile izleyemez duruma düşülmüştür. Günlük politik gelişmeleri izleyemeyen, günlük pratiğin dayattığı sorulara cevap vermeyen siyasi hareketlerin, yüz yıl geride duran kitabı bilgileri şöyle ya da böyle yorumlayarak, bir dizi alıntı ve çalıntı ile yeniden ve yeniden *teori* üretmelerinin hiçbir esbabı mucibesi kalmamıştır. Son on yıl hayatımızdan o kadar çok değeri heba etmiş, o kadar çok kullanılmamış zamanı çalmıştır ki, yaşanan her saniyenin hakkını vere vere yaşamak için dişe diş bir mücadeleden kaçınmamak gerekli. Ve unutmamalı ki, daha hala zindanlarda bizim insanlarımız acı çekmekte, azar azar ölmektedirler.

Yaşanan bir tarihtir. İnsanlığın gelişiminde büyük bir duraganlığı ve ataleti temsil eden sistemler bir iki gün içinde yıkılıp gitmektedirler. Bu yıkıntılar üzerinde yeni değerler ve ilişki biçimleri şekillenmektedir. Bu yeni ilişkiler ve değerler sistemi içinde sömürge bir ulusun ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi de elbette ki kendisini çok daha anlaşılır ve çok daha dinamik kavramlarla ifade edebilmelidir. Ezbere öğrenilmiş formüller ve kaba ideolojik tezlerle bu mücadeleyi bir adım daha ileri götürmek mümkün değildir. Canlı, dinamik, üretken ve sıcak bir politikaya ihtiyaç var. Bu politikanın üretileceği ve deneneceği alan, ülkenin sıcak karnıdır. Tarihi ülkede yaşamasını öğrenmeye başlamak gerek!

TC Kürt Mültecileri Göçe Zorluyor!!

Mecburi İskân

□□□ BM Mülteciler Yüksek Komiserliği ile TC arasında sürdürülen görüşmeler sonucu, Mardin kampı sakinlerinin Yozgat - Karabıyık'ta iskan edilmeleri için proje hazırlandı. □□

TC "sınırları" içine girdikleri günden beri çeşitli siyasi oyun ve pazarlıklara malzeme haline getirilen, TC-İrak işbirliği ile gerçekleştirilen komplo ve provakasyonlarla binlerce Irak ve İran'a dönmek zorunda bırakılan Kürt sığınmacıları yeni mecburi iskan planları bekliyor.

Mardin, Diyarbakır ve Muş "Geçici Barınma Merkezleri"nde esir yaşamına mahkum edilen yaklaşık 40 bin Kürt sığınmacının artık Irak ve İran'a dönmeyeceğini anlayan TC, bu kez sığınmacıları Kürdistan'dan uzaklaştırma projeleri geliştiriyor. 1988 sonbaharından bu yana sığınmacılara doğrudan yapılmak istenen bütün uluslararası yardım girişimlerini keyfi tasarruflarla engelleyen TC devleti, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile birlikte yaptığı çalışmalarla Kürt sığınmacıları Türk bölgelerinde iskan etmeyi planlıyor.

Son aylarda BM MYK (Mülteciler Yüksek Komiserliği) ile TC yetkilileri arasında sürdürülen görüşmelerde Kürt sığınmacıların iskanı konusunda anlaşmaya varıldı. BM MYK

TC, Kürt sığınmacıları Kürdistan'dan uzaklaştırmanın formülünü onları Yozgat'ta iskân etmekte buluyor. Foto: ANK

Finansman Bölümü Başkanı John Horekens'in yaptığı açıklamada, en acil görev, "Mardin Kampında yaşayanları kalıcı konutlara yerleştirmek" olarak belirtiliyor. Söz konusu açıklamada Yozgat-Karabıyık'ta kurulacak olan 13 500 kişilik (yaklaşık olarak Mardin kampı nüfusu) site projesi hakkında bilgi verilerek, kurulacak sitede konutlar dışında, hamam, okul, sağlık ocağı, yol su ve elektrik şebekesi yapımı öngörülüyor.

Sitenin BM MYK kontrol ve sorumluluğu altında yerel

nu belirtti. TC, son yıllarda on binlerce Bulgar Türkü ve binlerce Afganlı mülteciyi Kürdistan'a yerleştirdi. Bulgar Türkleri bölge halkıyla iletişim kuramamaktan şikayet ederek, hükümete kendilerini Türk bölgelerine yerleştirmesi için baş vurdular. Bölge halkının dilini konuşan ve aynı kültürel değerlere sahip olan Kürt mültecilerin Yozgat gibi bir Türk ilinde iskan edilmek istenmesi, TC'nin öteden beri Kürtlere karşı uyuladığı asimilasyon ve mecburi iskan politikasının bir devamı olarak değerlendiriliyor. □□□

müteahhlik firmaları tarafından inşası düşünülmüyor. Sitenin çok kısa bir süre içinde inşa edilmesi gerektiğini vurgulayan John Horekens, "Yerel müteahhlikler hazır malzemeler kullanılması halinde bile, projenin en erken 6-7 ay içinde bitirilebileceğini belirtiyorlar." diyor.

Projenin mali portresinin kesinleşmesi için TC yetkilileri masraflarla ilgili ayrıntılı bir raporu BM MYK vermiş bulunuyor.

John Horekens, proje için gerekli olan 13 171 000 doları temin etmek üzere BM'ye üye ülkelere çağrıda bulundu. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Basın Sözcüsü Hall, ANK'ya yaptığı açıklamada, proje ile ilgili bütün diplomatik ve bürokratik sorunların çözüldüğünü, şu anda projenin başlatılmasının kaynak teminine bağlı olduğunu belirtti.

Türk sosyalistleri ayrışıyor

Yaklaşık bir yıldan beri devam eden sosyalistler arası birlik ve tartışma platformu çalışmaları hem Türkiye'de hem de yurtdışında ayrışma noktalarına geldi. Türkiye'deki platformun Kuruçeşme'de yaptığı son toplantıda Türk solunun eski eğilimleri yine aynı çizgiler üzerinde kutuplaştı.

ANK • Paris

9-11 Şubat 1990 tarihleri arasında Federal Almanya'nın Bocholt şehrinde, Yurtdışı Birlik Tartışmalarını Düzenleme Komitesi'nce (YBTDK), birinci yuvarlak masa toplantısı düzenlendi.

105'i aşkın kişi ve 15 örgütün davet edildiği toplantıya 63 kişi ve bazı örgütler katıldı. Toplantıda, Kürdistan Kurtuluş Partisi (Rizgari) de gözlemci olarak hazır bulundu.

18-19 Kasım 1989 tarihinde yine Bocholt'da gerçekleştirilen ilk YBTDK toplantısına göre; nicel katılımın arttığı bu toplantıda, siyasal yelpazenin darlığına ve eğilimler düzeyinde katılım tabanının aşındığına tanık olundu.

24 Şubat 1990-18 Mart 1990 tarihleri arasında; Londra, Duisburg, Berlin, Basel, Amsterdam, Hamburg ve Frankfurt'ta kitleye açık tartışma toplantılarında, yuvarlak masa toplantılarına sunulan tebliğ konuları olan (1- Ulusal Sorun, 2- Enternasyonalizm, 3-Günümüz ve Marksizm, 4- Sosyalist Demokrasi, 5- Türkiye'nin Toplumsal Dinamikleri, 6- Devrim ve Demokrasi, 7- Birlik Düzlemleri, 8- Kadının Kurtuluşu ve Marksizm) sorunları tartışılacak.

9-11 Şubat 1990 tarihinde gerçekleşen yuvarlak masa toplantılarına toplam 44 tebliğ sunuldu. Kadının Kurtuluşu ve Marksizm konusunda ise, tebliğ sunma süresi 2 Mart 1990 tarihine kadar uzatıldı.

Tebliğ sunulan konular ve tebliğ sunanların ayrımları ayrımları şöyle:

1- Ulusal Sorun: Engin Erkiner, Doğan Tarkan, Seyfi Cengiz, Feridun İhsan Berkin, N. Heval, Temel Demirel.

2- Enternasyonalizm: A. Ender, Murat Gürol, Mehmet Gündüz.

3- Türkiye'nin Toplumsal Dinamikleri: Nihat Çakır, Ahmet Kaçmaz, Mehmet Kaptan, Nuran, Ülkü, Hülya

Eralp, Ziya Orkunoglu, Temel Demirel.

4- Birlik Düzlemleri: Engin Erkiner, Doğan Tarkan, Bülent Uluer, Necmi Demir, Veysi Sarısözen, Ziya Orkunoglu, Ergun Aydınoglu, Demir Küçükaydn, Temel Demirel.

5- Demokrasi ve Devrim: Engin Erkiner, Sinan Tekin, İrfan Cüre, Temel Demirel.

6- Sosyalist Demokrasi: Sinan Tekin, Mahir Sayın, Selçuk Eralp, Ziya Orkunoglu, Veysi Sarısözen, Sevil Kurtay, Temel Demirel.

7- Günümüz Dünyası ve Marksizm: Galip Gündüz, Orhan Silier, Mahir Sayın, Demir Küçükaydn, İlkay Demir, Oya Baydar, Ahmet Kaçmaz, Doğan Tarkan, Temel Demirel.

8- Kadının Kurtuluşu ve Marksizm: (Tebliğciler belli değil.)

Tebliğlerin kitleye açık tartışma toplantılarında sunulmasının ardından, 7-8 Nisan 1990 tarihleri arasında Yurtdışı Birlik Tartışmaları Düzenleme Komitesi tarafından genel bir değerlendirme toplantısı düzenlenecek.

Çok çeşitli kesim ve eğilimleri yanyana getiren Bocholt toplantılarında, bu girişimin kendisini ifade edeceği birlik düzenlemelerinin formülasyonunda da, çok çeşitli yaklaşımlar var. Ama egemen eğilimlerin öne çıkış biçimleri şunlar:

1- Bocholt insiyatifi, Kuruçeşme'deki "hemen legal parti kurulmalıdır" eğilimine tabi kılınmalıdır. 2- Bu aşamadaki birlik girişimi tartışmaları, bir eylem birliğine ve aynı eşzamanlı süreçte bir programın yaratılmasına yönelmelidir. 3- Bocholt insiyatifi, 18-19 Kasım 1989 tarihli toplantının ortak açıklamasında da ifade edildiği üzere; bir tartışma ve birlik platformudur. Platform, bir eylem birliğine vararak, tartışmaları sonuçlandırmalı ve eylemleri sonuçlandırmalıdır.

Temel DEMİNER

FRANSA

Özal protesto edildi!!

□□□ "Muhteşem Süleyman Sergisi"ni açmak üzere 13 Şubat'ta Paris'e gelen Turgut Özal, Türk ve Kürt devrimcileri tarafından yapılan çeşitli eylemlerle protesto edildi □□□

ANK • Paris

Sosyalist, Avrupa'da DEV-GENÇ, THKP-c Acilciler, TİKB, sempatanları, TKP/ML Hareketi, ERNK, TKP/B, Ekim, TDKP Paris taraftarları, KAWA, TKP/ML, DKP'nin ortak çağrısıyla oluşturulan Özal'ı protesto eylemine dağınık gruplar halinde 400 civarında Kürt ve Türk katıldı.

2000'i aşkın C.R.S (özel tim) polisince; kalkanlı, kasklı, gaz bombalı bir etten duvarca savunulan sergi salonu ve çevresi sıkı kontrol altına alındı. Charles de Gaulle-Etoile, St Philippi de Rouel, George V, Champs Elysées Clémencean, Concorde metro çıkışlarının polis kontrolü altına alındığı bölgedeki ilk çatışma, Concor'de ve Franklin Rosvelt metrolarının çıkışında oldu.

Türk ve Kürt devrimcilerinin bölgeye girişini engellemek isteyen C.R.S'lerle göstericiler arasında meydana gelen ilk büyük çatışmada 40'i aşkın devrimci tutuklandı. Tutukluların doldurulduğu arabalara göz yaşartıcı gaz sıkıldı.

İkinci büyük çatışma ise saat 18:00'de serginin açıldığı Grande Palais'in önünde oldu. 50 civarındaki eylemci "Kürdistan ve Türkiye'deki Katliamların Hesabını Soracağız!" pankartını açıp, sloganlar atarak, serginin bulunduğu binaya doğru yürüyüşe geçti.

Polisin vahşice saldırısında 30'u aşkın devrimci tutuklandı. Devrimciler coplu, sopalı, dipçikli, polis saldırılarına karşı kararlı bir şekilde direndi. Bu olaylar sırasında devrimcilerden 7 kişinin kafası dipçiklerle yarıldı. Eyleme katılan bütün devrimcileri, polis yerlerde sürükledi. İkinci büyük çatışmanın ardından yakalanmayıp Champs Elysées'e doğru polisle çatışarak geri çekilen devrimciler, 20-25 dakika trafiği kesip yolları ateşe vererek Özal'ın bir maketini yaktılar. Daha sonra da küçük gruplar halinde korsan gösterilere, saat 19:30 sularına kadar devam ettiler. TV ekipleri tarafından çekilen bu çatışma filmleri daha sonra TV'den yayınlandı. Yapılan gösterilerden ötürü, Özal Paris'lere kadar açmak için geldiği sergiyi, "güvenlik" nedeniyle saat 18:25 sularında arka kapıdan terketmek zorunda kaldı.

Polise meydana gelen çatışmalarda 77 kişi tutuklandı, 42 kişi de yaralandı. 3'ü hastaneye kaldırılan yaralılardan biri hala komada... Çatışmalarda Fransız polislerinden birinin kolu kırılırken, dördünün de kafası yarıldı.

Sonuç itibarıyla denilebilir ki, Özal, son Paris ziyaretinde onu "muhteşem" bir biçimde karşılayan Türk ve Kürt devrimcilerince; gereğince teşhir, tecrit ve siyasal olarak rezil edildi.

Temel DEMİNER

“Vatansız bir insan, kanatsız bir kartala benzer...”

C. H. Hermanson • Foto; Azad / ANK

Dünyanın üzerinden değişimler doğuran kuvvetli bir rüzgar esiyor. Halklar, kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesini talep ediyor. Çürümüş rejimler sarsılıyor, yönetim mekanizmasındaki yeni reformlar, halkların mücadelesini geliştiriyor, büyütüyor. Bu gelişimi, özgürlük, demokrasi ve ulusal bağımsızlığı temel alan talepler yönlendiriyor.

Demokrasinin anlamı halkın kendi kendini yönetmesidir. Bu aynı zamanda, bir halkın kendi devletsel yapısını, bağımsız bir devlet mi ya da bir çok ulustan oluşan

federatif bir yapılanma mı istediğini, kendi özgür iradesiyle belirlemesi anlamında gelir. Ulusal özgürlüğün tam da anlamı, bağımsız karar verebilmedir.

BM'nin İnsan Hakları Bildirgesi —ki şu ana dek 100'e yakın ülke tarafından imzalanmıştır— bu nedenle ulusal haklara önemli bir yer vermektedir. Bu bildirme açık ve net bir şekilde belirtir ki; bütün insanlar dil, din, ırk, cinsiyet ya da farklı politik ve sosyal yapılanmadan ötürü ayrı muameleye tabi tutulamazlar, herkes eşittir.

Kürt halkının şu an içinde bulunduğu aktüel duruma bakıldığında çıplak bir gözle görülüyor ki; Kürt halkı BM'nin bu bildirgesinden zerre kadar nasibini almamıştır. Kaldı ki, Kürt halkının içinde yaşadığı 4 devlet —Türkiye, Irak, İran ve Suriye— bu bildirmeye imza atmışlardır.

Şimdi insan kendi kendine sorabilir: Bu bildirgeyi imzalamış devletler, bizzat kendileri bu bildirgeyi çiğniyorsa, ihlal ediyorsa bu bildirgenin ne anlamı var? Doğru, fakat olanaklı olan şey BM'nin yetkili organları nezdinde müracaat yapılarak, ihlal eden ülkeler üzerinde araştırma yapılabilir ve bu rapore edilir.

Herşeye rağmen, FN ve Avrupa komisyonunun oluşturduğu İnsan Hakları çerçevesinden, ideolojik ve moral destekle yararlanmak Kürtlerin hakları için mücadelede önemli yer tutuyor. Yıllardır mücadele eden özgürlüğe açık insanlar olarak taleplerini net bir şekilde ifade edenlerin, bu talepleri gerçekleşmeli, eğer insanlık er geç kendi bağımsızlığına ulaşacaksa.

AT'deki gelişmelere bağlı olarak batı Avrupa'da tartışmalar boyutlanıyor. tartışmalar temelinde duran eski ulusal sınırları, tarih müzesine kaldırmak, devletsel sınırların iptalini içeriyor. Buna karşın Doğu Avrupa'da tam tersine ulusal özgürlük talebi giderek yükseliyor. Bu ulusalcılık talebi dünyanın bir kesiminde negatif bir gelişme olarak karşılanırken, diğer bir kesimde pozitif bir gelişme olarak ele alınıyor.

Eğer ulusallık, başka ulusları ezmek için gündemdeyse bunun adı şövenizm olur, ki şiddetle buna karşı mücadele edilmelidir. Kürt halkı yaşadığı Türkiye, Irak, İran ve Suriye'de işte böylesi bir baskıyla karşı karşıyadır. Bu anlamda

Kürt halkının kendine ait bir devlet kurma istemi, pozitif bir taleptir, sonuna dek desteklenmelidir. Neden Kürtler ve Filistinliler tüm halklar gibi, kendi ülkelerini yaratma hakkına sahip olmasınlar?! “Vatansız bir insan, kanatsız bir kartala benzer” sözü eski bir Kürt atasözü; bu sözde derin bir anlam vardır.

Günümüzde, Orta ve Doğu Avrupa'da, Orta Asya'da, Latin Amerika'da, Güney Afrika'da ulusal haklar için süregelen mücadelede, basın ve çeşitli kitle iletişim araçlarının özgür olabilmesi önemli bir rol oynuyor. Katliam ve işkence; zehirli gazlarla yapılan jenositler ve sürgünler; mahkemeler ve hüküm; halkın mücadelesi hakkında geniş ve doğru bilgi, mücadeleyi bir kat daha arttırabilir ve genelinde dayanışma perspektiflerini de doğurabilir.

Yasak ve toplatılmış kitaplar, katılan gazeteler ve dergiler ayrıca Kürt halkının mücadelesine katılan tutuklu ya da aranan gazeteciler, yazarlar hakkında uzun listeler yayınlandı. Listeler Türkiye ile ilgili. Fakat iyi biliyoruz ki aynı uygulamalar Kürt halkının yaşadığı diğer parçalarda da var. İktidardaki şövenist güçler gerçeğin dile getirilmesine tahammül edemiyorlar.

Kürdistan Press ve Kürt Haber Ajansı, ANK, bu nedenle Kürt halkının mücadelesi, O'nun kaderi ve idealini dile getirmede önemli bir rol oynuyor. Kürt halkına dost olan herkes Kürdistan Press'in bu çabasına destek olmalıdır.

Kürdistan Press'le dayanışma göster! Kürt halkının mücadelesiyle dayanışma göster!

19.01.1990-Stockholm • Folketshus

NOT/ Yukarıdaki metin, C. H. Hermanson'un, Stockholm'de yapılan Kürdistan Press'le dayanışma gecesinde yaptığı konuşmanın tam metnidir.

Alman Yeşiller Partisi Milletvekili Angelika Beer

“İşgalci devletler için özgürlük yabancı bir kavramdır”

Angelika Beer • Foto; ANK

Son yıllarda Türkiye ve Irak Kürdistan'ına yaptığım iki yolculukta Kürtlerin durumuyla ilgili önemli izlenimler edindim.

On yıllardır baskıcı yönetimlere karşı kesintisiz olarak devam eden Kürt halkının mücadelesi İran-İrak savaşının bitmesinden sonra yeni ve zorlu bir sürece girdi.

Sadece Kasımlı'nın öldürülmesi değil, Irak rejiminin Irak'ta yaşayan Kürtlere karşı kimyasal gaz kullanması gös-

terdi ki, en korkunç soykırım silahlarıyla Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı önlenmeye çalışılıyor.

5000 Kürdün öldürüldüğü, onbinlercesinin Türkiye ve İran'a sığındığı ve hala oralarda mülteci kamplarında yaşadığı biliniyor. Halepçe Katliamı 16.3.1990 tarihinde 3. yılına giriyor. Bu kimyasal silahların kullanımında sorumluluğu en başta Federal Almanya Cumhuriyeti ve diğer “Batı Demokrası” leri taşıyor.

Saddam Hüseyin rejiminin Kürt halkının imhasına yönelik bu saldırısı Alman firmalarının sağladığı kimyasal silahlarla gerçekleştirildi. Alman devleti Körfez savaşında İran ve Irak'a silah vererek, bu ülkelere kimyasal ve biyolojik silahlar temin ederek, Irak'a kısa menzilli roketler vererek, Türkiye'ye özel silahlanma yardımı ile zırhlı araç ve silah satışı yaparak, terörizmle mücadele adı altında özel Türk komando timleri eğitilerek; Kürtleri baskı altında tutan devletlere yardımcı olmuştur. Bu devletlerle Almanya'nın ilişkileri ölümlerle taçlanmıştı.

Sıraladığım nedenlerden dolayı Kürt halkı ile uluslararası dayanışma kaçınılmaz bir görevdir. Bu noktada Kürdistan Press gazetesi ile dayanışma özel önem kazanmaktadır. Kürdistan Press, Kürt halkının bağımsızlık mücadelesi üzerine verdiği önemli bilgilerden, Kürdistan aralarında paylaşan devletlerin Kürt halkına yönelik askeri yaptırımlarını açığa çıkarmaktan dolayı vaz geçilmez bir araçtır. Kamuoyu ancak böylesi araçlarla doğru bilgilendirilebilir. Mevcut yönetimlerin denetiminde olan basın tarafından oluşturulan kamuoyuna karşı bir kamuoyu

oluşturulabilir ve Kürt halkının mücadelesinin haklı görülmesine katkıda bulunulabilir.

Öte yandan Kürdistan Press, Kürdistan'da ve yurt dışında Kürt halkının mücadelesi içinde karşılıklı bilgilendirmede önemli bir role sahiptir. Böylece Almanya, İran, Irak ve Türkiye'nin ortak çıkarlarını açıklığa kavuşturmak mümkündür. Onların ortak çıkarı Kürt halkının ezilmesi ve özgür bir Kürdistan'ın yaratılmasını engellemektir. Bu noktada NATO'nun askeri stratejik çıkarları, ekonomik çıkarları ve bir çok çıkar iç içe geçmektedir.

Baskıcı ve insan haklarının ayak altına alındığı bu işgalci devletler için, basının özgürlüğü, özgür düşünce belirleme ve kendi kaderini belirleme kavramları yabancı kavramlardır.

Bunların yerine, sürekli sansür uygulanıyor, baskı uygulanıyor, sömürü uğruna insanlar öldürülüyor. Böylesi bir ortamda ekonomik nedenlerden dolayı Kürdistan Press gibi bir gazetenin yayını durdurmak zorunda kalması, ancak Kürdistan'a düşman olan güçlerin işine yarar. Kürdistan egemenlikleri altında tutan devletler ellerini yeniden kana bulamaya kalkışırken, teşhir ve

deşifre olmaktan kurtulabilirler. Onların bu emellerinin gerçekleşmemesi için, umarım bu ve benzeri girişimler ve geceler Kürdistan Press'in yayınının devam ettirilmesine yardımcı olur.

Almanya'da da sansür vardır. Alman Baş Savcılığı 129 a maddesine dayanarak 18 Kürde karşı yürüttüğü davada başarı sağlamak için daha da sansürcü hareket edilecektir. Bu toplantıya katılan insanların terörist bir örgütü desteklemekten soruşturmayla tabi tutulmaları anlaşılabilir bir durum olmayacaktır. Kürt halkının mücadelesini destekleyen gazeteler, terörizmle özdeşleştirilen mücadeleyi destekledikleri için yasaklanabilecektir.

Bundan sonraki çalışmalarınızda sizlere başarılar dilerim.

13.01.1990 • Berlin/TU Audi Max

NOT/ Yukarıdaki Metin, Angelika Beer'in, Berlin'de yapılan Kürdistan Press'le dayanışma gecesinde yaptığı konuşmanın tam metnidir.

SHP Yeni Parti ve Bizimkiler...

Kürdistan'da düzen partilerinin rolü hiçbir zaman değişmedi. Sömürgeci politikayı kamufle etme ve halk muhalefetine düzenin kuyruğuna takmak bu partilerin temel işlevi oldu.

Halkların muhalefetine düzenin sınırları içerisinde tutmak için kolları sıvayan SHP, uzun yıllar baskı altında tutulan geniş toplum kesimlerinin eyleme dönüşen hareketlenmesi başlayınca devletin ve düzenin yanında yerini almak zorunda kalıyor. Yanlış anlaşılmasın, SHP, siyaset sahnesine düzenin partisi olarak çıkmıştır. Ancak düzene karşıymış biçiminde ki rolünü oynamayı beceremedi. 70'li yıllarda CHP deneyiminden geçmiş halkların muhalefeti 80'li yıllarda bu tür rollere uzun boylu tahammül edemiyor. Durum bu olunca SHP'ye devletin ve düzenin yanındaki rolünü açık açık oynamaktan başka yol kalmıyor.

Bunun üzerine, SHP solu olarak adlandırılan, bir bölümü ihraç edilen, bir bölümü istifa eden ve içinde bir kısım Kürt milletvekillerinin de bulunduğu kesim yeni bir parti kurmayı kendi gündemine alıyor. Kürtler ve Türklere oluşturulması düşünülen bu yeni parti ne yapabilir? sorusunu bir yana bırakarak istiyor. Böyle bir parti içerisinde, Kürt milletvekilleri ne yapabilir? sorusunu öne çıkarmak istiyor.

Kürt parlamenterlerin SHP içinde nasıl bir işlevi yerine getirdiklerini daha önceki bir yazımda vurgulamıştım. Yazıya bazı Kürt çevreler tepki göstermiş, "bize dost bırakıyorsunuz" denilmişti. Önemsemiyorum. Kürt kimliğinin, Kürt halkının dostu olmaya yeterli olduğunu inanandan değişim. Şöyle demiştim:

"Dün CHP'nin gördüğü işlevi bugün SHP yerine getiriyor. Bu işlevin Kürdistan'da yerine getirilmesinde 'Kürt' parlamenterler rol oynuyor, kanal, köprü görevi görüyor. 'Sol' ve 'Kürt kimliğini dün olduğu gibi bugün de alabildiğine kullanıyorlar. Bu olgu açık ve nettir. Kürdistanlı bağımsızlıkçı güçlerin örgütlenmediği, örgütlenemediği potansiyeli SHP örgütleri. Açlık grevleri, basın toplantıları SHP binalarında yapılıyor. Protesto yürüyüşleri SHP binalarından başlıyor. Eylemleri koyan Kürdistan halkı, eylemlerde başa geçen SHP'li 'Kürt' il ve ilçe yöneticiler, SHP'li 'Kürt' parlamenterler oluyor."

O günden bugüne yaptığım belirlemelerin tersi bir durumun ortaya çıktığını sanmıyorum. Sadece bir örnek vermek istiyorum. Diyarbakır Belediye seçimlerinde ilerici, yurtsever Kürtlerin ortak bağımsız adayı Refik Karakoç'un karşısında, SHP'den Turgut Atalay yer alıyordu. Turgut Atalay Kürt kimliğini sonuna kadar kullandı, hızını alamadığından olacak, Diyarbakır'ın ortasına Halepçe'nin anıtını dikeceğini de söz verdi. Ayrıca basına yansımayan bir sözü daha vardı. Seçildiğinde, yıllarca cezaevinde yattıktan sonra dışarı çıkabilmeyi başarmış yirmi kişiye Belediye de iş verecekti. Turgut, ne Halepçe anıtını dikebildi ne de bu yirmi kişiye iş verdi ancak başkanlık koltuğuna yerleşmeyi başardı.

Turgut, Kürt sol hareketi karşısında sorumlu davranmıyor, kendini bağlı da görmüyor. Bağımsız ortak adayın kazanmasının Kürt hareketine moral, prestij kazandıracığını ve yeni olanaklarınsunacağını kavrayamıyor. Bağımsız aday lehine geri çekilmeyi düşünmüyor. Çekilse ne olacak? Onlarca Turgut sırada bekliyor! Turgut'un Kürt hareketi karşısındaki bağımsız ve so-

rumusuz tavrı, Turgut'la sınırlı değil, düzen partileri içinde yer alan eski ve yeni bütün Kürt milletvekillerinde bu tavrı gözetlemek mümkündür.

Şimdi yeni bir parti kurma girişimi içerisinde olan Kürt milletvekilleri, ne derece kendilerini Kürt hareketine bağlı görüyorlar, ne derece sorumluluk diyorlar, kendilerini Kürt hareketinin hizmetinde görüyorlarmı, nasıl, soruları üzerinde düşünmek gerekmiyormu? Eğer düşünmek gerekiyorsa, SHP içerisinde buldukları sırada söyledikleri ile yaptıklarına bakmak gerek-

miyormu?

"Kürt dili serbest bırakılsın", demekten öte bir şey söylediler mi? bunu döne döne vurguladıklarında, Kürt hareketi içerisinde bağımsızlık programlarına sahip olan güçlerin olduğunu bilmiyorlar mıydı? Bu talepleri savunan insanlarla birlikte Diyarbakır zindanlarından geçmemişler miydi? Kendi hücrelerin de, sabah akşam konserve kutularını açmakla meşgul oldukları günlerde, yandaki hücrelerde bir somun ekmeği on kişiye paylaşan bu inanç sahibi insanların nasıl direndiklerini görmemişler miydi? Eğer saygı ve sorumluluk gösterildiyse, neden önelere uzatılan mikrofonlara, bağımsızlığın bölücülük anlamına geldiğini ifade eden şeyler gevelediler.

Birleşmiş Milletler belgelerinde geçen, yüksek sesle ifade etmek için sosyalist ve komünist olmanın gerekmediği *Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı* biçimindeki bir ilkenin yer aldığı bilmiyorlarmıydı?

"Kürtler kendi dilini konuşmaktan başka birşey istemiyor" demek yerine, UKTH doğrultusunda politika yapmak Kürt halkına saygı ve sorumluluk duymanın gereğidir, demokrat olmanın. İster Kürt olsun, ister Türk olsun, bu ilkeyi, politika yaptığı alanda gözetmeyen, "bırakalım Kürt halkı ne istiyorsa kendisi karar versin" demiyen, bunun yerine kendi kafalarındaki yada bu kafalara yerleştirilen çözümleri döne döne vurgulayıp bir halkın iradesine ambargo koymak isteyenlerin ne eski partilerde ne de yeni partilerde Kürt halkına vereceği birşey olmayacaktır.

Nelson Mandela'yı düşünüyorum, Kürt milletvekilleri ile kıyaslamayı düşünmüyorum, çok farklı koşullarda ve çok farklı konumlarda bulunuyorlar. Ancak kendi halkının iradesine saygı, kendi hareketinin iradesine, programına saygı gösteriyor. 27 yıl, 2 aylık bir hapislik yaşamından sonra, "Silahlı mücadelemiz sürecektir, bankalar ve madenler millileştirilecektir" diyor. Mümkündür, yarın ANC (Afrika Ulusal Kongresi) silahlı mücadeleden vazgeçebilir. Ancak şu var, Nelson Mandela ve ANC silahlı mücadeleyi yıllardır hem mücadele aracı olarak, hem de pazarlık aracı olarak kullandılar ve kullanıyorlar.

Kürt milletvekillerimizin bugüne kadar ki söz ve davranışların da önemli farklılıklar gözlenmedi, kendilerini Kürt hareketine karşı sorumlu görmediler, bağlı görmediler, tersine kendilerini Kürt hareketinin önüne ve üstüne yerleştirdiler. Düşünürken, konuşurken kulaklarını ne Kürt halkına ne de Kürt hareketine çevirdiler. Kulaklar, Ankara ve Avrupa'dan gelen sinyalleri aldı, diğer sinyalleri duymamazlıktan geldi. TC'nin izin verdiği kadar, Kürt olmaya, sorun ile ilgili çözüm önerilerini seslendirmeye çalıştılar.

Mehdi Zana belediye seçimlerinde Kürtçe konuşuyordu, propaganda çalışmalarında, Kürt hareketinin çıkarlarını gözetiyordu, şimdi içerde. Turgut Atalay sadece büyük büyük balonlar uçuruyor, şimdi başkanlık koltuğunda oturuyor. Turgut Atalay'ın seçim mitinginde kürtçe konuşan yiğit bir Kürt kadını, iki milyondan fazla bir para cezasına çarptırıldı. Evinin bir köşesinde bir kaç koyun yünü duruyor, satıp para cezasını ödemeyi düşünüyor. İki milyonu bir araya getiremezse gidip hapis yatacak.

Yılmaz Güney'in anıt mezarı için Stockholm'de yapılan geceye katılan Kürt milletvekilleri, Kürt dinleyicilere türkçe konuşma yapıyor. Spiker, "işte gördüğünüz gibi

milletvekili arkadaşlarımız, burada bile kendi dillerinde konuşma olanağından yoksundur" diyor.

Ne olacak şimdi? Olacağı yok, eski veya yeni bir parti de yer alan veya yer alacak Kürt milletvekilleri bu güne kadar sürdürdükleri tavırlarında ısrarlı olurlarsa, niyetleri ne olursa olsun, düzenin ön gördüğü işlevi yerine getirmekten kendilerini kurtaramıyacaklardır. Bu işlevi yerine getirmekten kendini kurtarımayanlara, Kürdistan'da sa-

eğitim... Doğu'daki sermayenin doğuş ve bölgeden kaçışını belirleyen temel unsurlar bunlar. Sermayenin gelişim yasaları ve ulusal sorunun çıktığı böyle bir noktada Batı'yla bütünleşmek cılız Kürt sermayesinin neredeyse tek seçeneği.

... Hala tam olarak çözülmeden aşiret ilişkileri de Doğu'dan ucuz işgücü temininde önemli bir kaynak. Batı'daki inşaat şirketleri Doğu'dan mevsimlik işçi getirmeyi sürdürüyor-

"Nelson Mandela'yı düşünüyorum, kürt milletvekilleri ile kıyaslamayı düşünmüyorum, çok farklı koşullarda ve çok farklı konumlarda bulunuyorlar. Ancak kendi halkının iradesine, programına saygı gösteriyor. 27 yıl, 2 aylık bir hapislik yaşamından sonra, 'silahlı mücadelemiz sürecektir, madenler ve bankalar millileştirilecektir' diyor..."

dece Kürt burjuvaları sahip çıkabilecektir, o da isterse. Kürt burjuvaları kendi dilini konuşmaktan başkaca bir şey istemiyor, yani mevcut düzen içersin de küçük bir ayrıntı. Bu nedenle, Kürt dilinin serbest bırakılmasını isteyen bir ANAP'a da sahip çıkmakta sakınca görmez. Çünkü egemenlerimiz, "İstanbul, İzmir ve denizlerden vazgeçilecek kadar akılsız değildir." Bir ayağı Kürdistan'da, bir ayağı İstanbul'da olsun ister. Niçin istiyor sorusuna bir alıntıyla yanıt vermek istiyorum:

"...Toprak dağılımındaki büyük eşitsizlik ve tam olarak değişmeyen geleneksel toprak işleme teknikleri... Diyarbakır gibi kentlerde gelişen ticaret... Devletin ulusal politikası ve bunu uzantısındaki yetersiz altyapı ve

lar..." (2000'Doğru, s. 16, 1990. Kürt sermayesinin sloganı- "Göç ve büyü")

Bağlamak istiyorum, bir ayağını İstanbul'da, diğer ayağını Kürdistan'da tutmak isteyen Kürtlerin yanında, iki ayağında Kürdistan'da tutmak isteyen Kürtlerinde olduğu unutulmamalıdır. Nerede ve nasıl olursa olsun politika içerisinde olan Kürtler bu gerçeği görmediği, görmek istemediği, kendini buna karşı sorumlu hissetmediği takdirde, düzenin ve egemenlerimizin yanında saf tutmaktan kendilerini kurtaramayacaklarını vurgulamak istiyorum.

Xorto

19 Şubat 1990

SWED

Kongra Federasyona Kurd Civiya

Kongra salawextî ya Federasyona Komelên Kurdistanê li Swêdê bi beşdarbûna nûnerên 33 komelên endam, di rojên 10 û 11'ê Sibatê de li Stockholmê civiya.

ANK • Stockholm

Kongra 10 emîn bi tesbîtkirina nûneran û xwendina marşa netewî vebû. Bi hilbijartina diwanê ve, kongre dest bi xebatê kir. Vexwendiyên swêdî, nûnerê ji Komîta Kurd, nûnerê ji Daîra biyaniyan û Serokê Kevin a Partiya Komünistên Çep C. H. Hermanson di axaftinên xwe de piştigiriyên xwe bi gelê Kurd û Federasyona Kurd anîn ziman.

Li gor rojeva kongrê rapora xebatê û rapora aborî hatin pêşkêşkirin. Di rapora xebatê de, li ser têkiliyên Federasyonê bi meqam û dezagahên Swêdî, têkîlî bi rêxistinên siyasî yên Kurd re bi awakî kurt hatibû rawestan. Di dawiya raporê de gelek kêmasiyên federasyonê; nebûna kadroyên profesyonel ên rêvebir ve hatibû girêdan. Di raporê de li ser hin kêmasiyên din jî hatibû sekinîn.

Di rapora aborî de hatina sala 1989'ê, 1. 687. 943 kron, mesref jî, 1. 505. 329 kron xwuya dikir.

Piştî pêşkêşkirina raporê, li ser raporê raberizîn çêbû. Gelek nûner, rexneyên xwe li ser her du raporê jî anîn ziman. Qelsbûna pêwendiyên federasyonê bi komelên endam û bi penaberên Kurd li Swêdê re, bû babeta herî girîng a rexneyan. Hin nûner jî li ser rapora aborî rawestiyên, gotin; "Di rapora aborî de tevlihevî heye. Mirov tiştek jê fêhm nake..." Hin nûner rexne jî rêvebirên federasyonê re anîn, gotin; "Raporê ne vekirî ye. Raporê de tê gotin civîn çê-

bûne, an projeyek hatiye amadekirin, lê nabêje civîn çawa çêbûye, proje li ser çiyê û çawa hatiye meşandin... Diva bû ev xalana bi awakî vekirî jî hemû nûneran re bihata vekirin." ûhw.

Ji bo bersivdayîna rexneyan, ser navê Komîta Girtî, Komîta Penaberan, Komîta Peywendî, Komîta Aborî, Komîta Ciwanan û berpirsiyarê Berbangê peyevîn. Hin berpirsiyarê kêmasiyên xwe qebûl kirin. Piştî axaftina wan, Serokê Federasyonê bi giştî bersiva rexneyan da, weha got: "Ew kesên ku keda xwe dane federasyonê, dikarin federasyonê wek çavê xwe biparêzin. Li vir hin rexneyên neheq hatin kirin, ez pêwîst nabînim bersiva wan bidim. Lê hin heval, ku heya do bi me re di organên federasyonê de dixebitin, nîha li vir rexne li me digrin, ez jî bo vê yekê ecêbmayî dimînim!..." Piştî axaftina Serokê Federasyonê, her du rapor bi piraniya dengên hatin rûspîkirin.

Paşê kongre li ser guhartinên desturê û pêşniyara biryaran xebitî. Kongre bi girtina hin biryaran, wek protesto û mehkumkirina her çar dewletên dagîrker, piştigiriyê Nelson Mandela, Mehkumkirina kuştina Dr. Qasimlo ûhw. dom kir.

Roja duyemîn bi hilbijartina organên federasyonê kongre bi dawî hat. Ev kongre, kongrekî "dîrokî" bû(!) Ji ber ku nûnerên kongre cara pêşî bi sistema elektronik dengê xwe didan. □□□

Yılmaz Güney için!

● Yılmaz Güney'in Paris'teki mezarına bir anıt yapmak için Paris ve Stockholm'de iki gece düzenlendi. Geceler bitti, ama, gerek gecelerin düzenlenmesindeki mantık ve gerekse gecelerde meydana gelen olumsuzlukların tartışması bitmedi. Özellikle Stockholm gecesinde Kürt kamu oyunda yarattığı tahribatın tartışmaları devam ediyor.

Yılmaz Güney 1984'de mide kanseri nedeniyle aramızdan ayrıldı. Sinemada, yönetmenliği, oyunculuğu ve senaristliği ile yeri doldurulamayan bir usta. Yılmaz Güney, sinema dışında da iyi bir yazar ve tavizsiz bir devrimci idi. Bir çok yeteneği kişiliğinde sentezleştiren Yılmaz Güney'in geniş kitleler tarafından efsaneleştirilmesi ise, onun bir diğer ulaşılmaz özelliği idi.

Kürt kökenli olan Yılmaz Güney'in, Kürt sorununa ilgisi ise onun en zayıf yanı idi. Hapishükümlü yıllarının son dönemlerinde ve özellikle Avrupa'ya çıktıktan sonra bu eksikliği büyük bir hızla kapatmaya, harcanan yılların boşluğunu doldurmaya çok gayret etti. Cannes Film Festivali'nde birincilik ödülünü aldıktan sonra uluslararası düzeyde çok daha popüler bir hale gelen Yılmaz Güney, her fırsatta Dünya TV'lerine, basın-yayın kurumlarına Kürt olduğunu, bağımsız, birleşik bir Kürdistan için mücadelenin gerekliliğini ifade etmekte çekinmedi. Paris Kürt Enstitüsü'nün kuruluşunda büyük katkıları oldu. Fakat, hayatının en büyük esprisini, cenazesinin Kürt Enstitüsü'nden defnedilmesi idi. Yılmaz Güney, cenazesini de Kürt halkının ekmeği ve bağımsızlık mücadelesi için bir silah durumuna getirmiş oluyordu.

Hiç kuşku yok ki Yılmaz Güney, Kürt halkı kadar, Türk halkına da mal olmuş bir destan-insandır. Ama, onun özellikle son yıllarını ve son yıllardaki bilincini, davranışlarını belirleyen temel olgu; sindirilmiş, ezilmiş Kürt insanının mücadelesinde militanca taraf olmak

idi. Ölümünün birinci yılında Kürt Enstitüsü'nün girişimi ile Almanya ve Fransa'da Yılmaz'ı anma geceleri düzenlendi. Ancak çalışmalar orada kaldı. Daha sonra bazı siyasi guruplar Yılmaz Güney'in ideolojik eğilimlerini öne çıkarma gayretini içinde anma geceleri düzenlediler. Bunlar, düzensiz, sistem-siz, tek boyutlu mantığı olan çalışmalardı. Yılmaz Güney'in seslendiği bir çok çevrenin istemlerine cevap veren, merkezi olarak düzenlenmiş kolektif çalışmalar yapılmadı. Esasen bu çalışmalar Kürt Enstitüsü tarafından diğer tüm parti ve guruplarla ortak çalışmalar üzerinde şekillenebilirdi. Ancak, Enstitü'nün ikircikliği, tutarsız tavırları Yılmaz Güney ile ilgili çalışmaları başbozuk ilişkilere terketti. O kadar ki, aradan geçen bunca zamana karşın daha hala Enstitü'nün kurucu üyelerinden biri olan Yılmaz Güney için, Enstitü bünyesinde doğru dürtür bir çalışma yapılmış değil. Oysa, Enstitü'nün olanakları ve Fatoş Güney'in Enstitü ile olan ilişkileri Enstitü bünyesinde bir Yılmaz Güney Arşivi'nin organize edilmesi için en uygun şartlara sahipti. Yılmaz Güney'in filmelerinin, kitaplarının, posterlerinin, yayınlanmış, yayınlanmamış eserlerinin, maktuplarının, Yılmaz ile ilgili anıların, fotoğrafların toplanacağı böyle bir arşiv her şeyden önce Enstitü'nün görevleri arasında idi. Ancak, Enstitü yöneticileri, başka çalışmalardan fırsat bulup, böylesi önemli bir görevi yerine getirmediler.

Buna karşılık Yılmaz'a yapılabilecek en büyük yanlışlıklardan biri yapıldı ve *Yılmaz Güney ve Ülkesi* isimli film Enstitü tarafından kürtçeye çevrilerek, bu sakat çalışmanın bütün Kürdistan'a yayılmasına hizmet edildi. Filmin seçimindeki rezalet diyebileceğimiz sahneleri bir yana bırakalım, film düpedüz Türk üniversitelerinde okunan Türk İnkılap Tarihi'nin mantığına göre oluşturulmuştu. Araya Rumlar ve Ermeniler sıkıştırılmış. Kemalistlerin Kürdistan'ı kana-

ateşe boğdukları 1921-38 dönemi tümü ile atlamıştı. Mustafa Kemal, tam da milli Türk tarih görüşüne göre, sisli bir sabah vakti, Bandırma Vapurunu İstanbul'dan Samsun'a 'ulusal kurtuluş savaşını' örgütlemek için çıkan bir paşa idi! Son otuz yıldır, Kürtlerin, Türkiye'de en çetin savaşı verdikleri bu tarih anlayışı böylece Kürt Enstitüsü eli ile,

kürtçeye çevrilerek, Kürdistan'a taşınmış oluyordu. İsveç Film Enstitüsü'nden 30 bin kronluk bir yardım alabilmek için de, video kasetinin altına, Paris Kürt Enstitüsü ile beraber, *Baksi Haus* da imzasını atıveriyordu. Ve bütün bunlar, Yılmaz Güney'in hatırı için yapılyordu! Oysa, Yılmaz Güney, inançları, değerleri uğruna hayatını ortaya koyan tavizsiz bir devrimci idi. Kendi hatırı için, bunca yanlışlığın yapılması, ona karşı ancak saygısızlık ve ceset sömürüsü sayılabilir.

Yılmaz Güney'in hatırı için daha neler yapıldığına gelince, bunun en çirkin örnekleri Paris ve Stockholm'de düzenlenen gecelerde ortaya çıktı.

Kendisini hemen hemen hiç tanımadığımız için şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, Fatoş Güney'in, Yılmaz'ın eşi olmaktan öteye bir özelliği yoktur. Yılmaz'ın ölümünden sonra ise, en yakın ilişkisi Paris Kürt Enstitüsü ile olmuştur. Hemen hemen bütün ilişkilerinin düzenlenmesinde Enstitü yöneticilerinin ya doğrudan ya da dolaylı katkıları olmuştur. Bir diğer kanat ise Güney Filmcilik kanalı ile Fatoş'u etkileyen Türk aydınlarıdır.

Şu söylenebilir, ideolojisini ve politikasını bu Türk aydınlarının çizdiği çerçevenin, yükünü ise Enstitü çekmiştir hep. Paris ve Stockholm'de düzenlenen gecelerde de bu çarpık tablo bütünü ile görülebilir durumdadır. Her iki gecenin organizasyonunda Kürtlerin bilinçli bir biçimde dışlanması, *Kürtçülüğe* yasak koması göze çarpan en önemli özelliklerdir. Buna karşılık Kürt kamu oyununun sömürülmesi için ise gerekli her şey yapılmıştır. Paris

gecesi için harcanan paraların hesabı bilinmiyor. Bir yığın insanın Türkiye'den getirilmesini de anlamak mümkün değildir. Lüks lokantalarda sürdürülen laubali ilişkiler ise daha uzun bir süre tartışılara konu olacaktır.

Stockholm'un niçin seçildiği de ayrı bir konu. Milyonlarca Türk ve Kürdün yaşadığı Almanya'da ve bir çok şehirde yapılması mümkün olan böyle bir girişimin, Stockholm gibi sapa bir alana kaydırılmasının arkasındaki küçük politik hesapları burada tartışmak mümkün değil. Ama, Stockholm'de olup bitenlere kısaca bakmak gerekli.

Stockholm gecesi için ilk girişim Kürt Federasyonu tarafından yapılmış, salon tutulmuş. Basın ile ilişkiler, bilet satışı vb. bir Kürt yazar tarafından organize edilmiş. Gecede ise Enstitü Yönetim Kurulu'ndan bir üye ile eş-dost çevresi görevli.. ilişkileri düzenleyen Enstitü Başkanı K. Nezan.. Nazım'ın eşi Vera'yı da Stockholm'e Sn. Nezan getiriyor. Ayrıca SHP'den ihraç edilen Kürt asıllı milletvekilleri de gecenin davetlileri arasında.. Özetle gecenin bütün ilişkisi ve bağlantıları Kürtler üzerinde. Bu arada yoğun bir politik merkez olan Stockholm'de ne demokratik kitle örgütlerini ve ne de siyasi parti ve gurupları bilgilendirme ihtiyacı hissedilmiyor. Paris'e davet edilen Türk yazar ve sanatçıların büyük bir bölümünü İsveç'e getirerek konserler, açık oturumlar düzenleyen Türk Federasyonu'na da -ne gerekçeyle bilinmez- haber verilmiyor. Ayrıca, Stockholm'de diğer Avrupa şehirlerinden temel bir farkı da göz ardı edilmiyor. Stockholm'de özellikle Kürt kamu oyu oldukça politize bir yapılanma içindedir. Bunların hemen hemen tümüne yakın bir bölümü politik mültecedir. Savaşın, zindandan, işkenceden gelmişlerdir. Bu bağlamda, eğilimleri ve tavırları ile Avrupa'nın diğer şehirlerindeki işçi kitlelerinden farklıdır. Farklılık, Kürt ulusallığı ile ilgilidir. Örneğin, Stockholm'de Federasyon'un dergisi tümü ile kürtçe çıkar. Tüm kongrelerin, toplantıların dili kürtçedir. Lehçeler arasındaki farklılığın hergün iç içe geçtiği ve ulusal dilin ortaya çıktığı hissedilir.

Bunların sonucu olarak, Yılmaz Güney ile ilgili gecenin ayrıntılı seyrincisini de doğal olarak Kürtler oluşturuyordu. Ancak, gece -deyim yerinde ise eğer- anti-kürt bir mantık üzerine kurulmuştu. Konuşmacıların tümü Türktü. Gecenin organizasyonunda tümü ile Kürtler durmasına karşılık, bir tek Kürt aydını geceye davetli değildi. Gece afişinde ismi yazılmasına karşılık, Sıvan Perwer, aylarca önceden tarihi saptanan bir solo-konser için Münih'te bulunuyordu. Kirmanşah radyosunun ünlü sanatçısı Mazhar Halqi'ye ise haber verilmeden ismi gece ilanlarına yazılmıştı. Gecenin spikeri kürtçe bilmiyordu. Salonu dolduran binlerce Kürt ailesinin çok büyük bir bölümü ise türkçe bilmemekte idiler. Bunlar, İran, Irak ve Suriye parçalarından ve Sovyetlerden gelen aileler ve politik mültecedir.

Kürt Federasyonu, ilişkilerin tersliğinden ötürü çalışmalardan çekilmişti. Gece bir kaos ile başladı ve hemen ardından konuşmalardan hiçbir şey anlamayan Kürt ailelerden protestolar yükseldi. Görevlilere durumu anlatan N.B. "Halk isyan ediyor" diyordu. Bir kısım se-

yirci biletlerini geri vermek istiyor, bir kısmı biletlerini yırtarak salonu terk ediyordu.

Bir raslantı sonucu kuliste bulunan Zozan ÖZKAN gözlemlerini şöyle anlatıyor: "MB'nin yeğeni geldi. Ahmet Kaya'ya şunları söyledi; 'Hoppala! Bir de başımızca bu çıktı. Ne yapacak abe? İlle de kürtçe istiyorlar!' Buna karşılık A.Kaya'nın tavrı iğrençti. Öfkeleni. Coştı. Köpürdü. Bağıra çağıra söyledikleri şunlardı. 'Kürtçe istiyorlarmış! Bu ne demek kardeşim! Almanya'da, Fransa'da gecelere çıktım ama böyle bir rezaletle hiç karşılaşmadım. Anam avradım olsun çıkmam bu geceye. Hiç bir güc beni burada tutamaz. Ben Yılmaz Güney'i anma gecesine geldim. Bu tür kepezliklere tahammül edemem. Zaten buraya gelmek istemiyordum. Gideceğim. Nerde o sazım verin gideyim... Kürtçülük falan istemem. Bu Şumak'a benzeyen pis yerde yaşayamam... Ben kürtçülük yüzünden ömrümü zindanlarda çürütemem. Kürtçe istiyorlarmış! Yok efendim protesto ediyorlarmış! Protesto etmek neymiş gösterim onlara. Ben protesto edeyim de görsünler... Benim böyle dinleyicilere ihtiyacım yok. Defolup gitsinler! Ne idüğü belirsiz yoz, cahil, feodaller... Üstelik milliyetçilik yapıyorlar. Provakotörler! Hiç kimse bu geceyi provake edemez! Böyle dinleyici istemiyorum... Ben konserlerimde binlere sesleniyorum. Kasetlerim iki milyondan fazla satıyor. Milyonlarca para kazanıyorum. Kürtçülük için kitlemden kopmam. Bunlarla zaman kaybedemem."

Bu dehşet verici ırkçı-şoven tavrın önünde, NB isimli görevli Ahmet Kaya'yı sakinleştirmeye çalışıyordu. Söyledikleri aşağı yukarı şunlardı: "Boşver Ahmetçiğim! Takma kafana. Cahiller, feodaller bunlar.. Çıkar bir tane söyler-sin, keserler seslerini.. Zaten kürtçe sunuculuğu birileri yapacak. Üstelik soranice istiyorlar. Kürtçe bilmiyorlar!! Bunlar kürt falan değil!". Bu ikna sahnesi sürerken A. Türk geldi. Müdahale etmedi. Yalnızca izledi."

Zozan ÖZKAN'ın notları el yazısı ile arkalı yüzü 6 sayfa. Bunların tümünü buraya almak mümkün değil. Ancak bir iki noktaya daha işaret etmek gerekli. Ahmet Kaya sahneye çıktığı zaman da şımarıklık yaptı. Kürtlere hakaret etti. SHP'den ihraç edilen milletvekilleri, kendilerini büyük bir coşku ile bekleyen Kürt kamu oyuna seyirciye anadillerinde "Nasılsınız, iyi misiniz?" bile diyemediler. Gece spikeri, ünlü İsveçli sanatçı Gösta Ekman'ı sunarken Kürt Komitesi kurucusu sıfatını kullanmak istemesine Fatoş Güney'in şiddetle itiraz ettiğini açıkladı. Ve zaten G.Ekman da geceye gelmedi. Misafirlerin kaldığı otel itiyile MIT'yle iç içe geçti. TC Konsoloslğunun işbirlikçisi oldukları bilinen kimi şahıslar otelden hiç eksik olmadılar.

Gecenin bitiminden sonra, uzun yıllardır Kürtlerle ilgili çalışmalar yapan İsveçli bir bayan gazeteci-yazar düşüncelerini şu cümle ile özetliyordu: "Yılmaz Güney gibi evrensel bir değerini cesedi böyle haysızca sömürülmemeliydi!"

Bu yazar arkadaşın yaptığı tesbite katılmamak mümkün değil. Evet Yılmaz Güney, böyle ucuz bir sömürü malzemesi haline getirilmemeli.

Emin Demir
29.01.1990 / Stockholm

İrkçi Şoven Muhbir

Kasetlerini alma! Konserine gitme!

Federal Almanya'dan

TC'ye destek

□ Yeşiller Partisi milletvekili Angelika Beer'in parlamentoya verdiği bir soru önergesi üzerine, Alman Parlamentosu'nda ilk kez Federal Almanya'nın Türk polisine destek verdiği açıklandı. □

ANK • Bonn

Angelika Beer'in soru önergesi verdiği tarih olan Ocak 1990'dan kısa bir süre önce başka bir yeşil milletvekilinin 30. 10. 1989'da aynı doğrultuda verdiği soru önergesini, "Federal Almanya'nın GSG 9 birlikleri hiç bir zaman Türk 'Kara Böcekler'ine destek vermemiştir" diye cevaplandırılan Dışişleri Bakanlığı, Angelika Beer'in soru önergesine verdiği cevapta, "1986 yılı içinde 13. Ekim, 12 Aralık tarihleri arasında 3 Türk subayı GSG 9 tarafından Almanya'da eğitimini" açıklamak zorunda kaldı.

Dışişleri Bakanlığı soru önergesine verdiği cevapta, 1986 yılı içinde Türkiye'den gelen 10 polis köpeği baktıcısının Bavarya'da eğitim gördüğünü, yine 1989 yılı içinde 4 jandarma subayının Bavarya Eyaleti özel timleri tarafından Kuzey Bavarya'da eğitime tabii tutulduklarını açıkladı.

Dışişleri Bakanlığı'na Devlet Bakanı Dr. Adam Schwetzer tarafından yapılan açıklamaya göre, Federal Alman hükümetinin 1980'den bu yana Tür-

kiye'ye 19.5 milyon DM tutarında araç yardımıyla bulunduğu, çeşitli eğitim araçları için ayrıca 211 500 DM yardımı da bulunduğu ortaya çıktı. Açıklamada, yardımın Türk Polisine uyuşturucuya karşı mücadele için yapıldığı, aynı amaçla 1986-87 yılları içinde Türk uyuşturucu uzmanlarının Federal Almanya'da eğitildiği belirtildi.

Birbirini ziyaret eden polis heyetlerinin görüşmeleri hakkında hiç bir tutanak tutulmadığını ileri sürerek, bu temaslara hakkında bilgi vermekten kaçınan Dışişleri Bakanlığı'nın, "Almanya'dan gönderilen araçları TC'nin iç çatışmalarında kullanıp kullanmadığına dair hükümetin bilgisi var mı?" şeklindeki soruya cevabı da, "bu konuda bilgimiz yok" oldu. Federal Almanya'dan gönderilen silahların ve eğitilen uzmanların özellikle Kürtlere karşı kullanılıp, kullanılmadığını da Federal Alman Hükümeti bilmiyor mu? Oysa Dışişleri Bakanlığı bu konudaki 30. 10. 1989 tarihli ilk soru önergesini cevaplandırırken, "Federal Almanya silah ihracatı ile ilgili bütün kararlarını alıcı ülkenin şartlarını içine inceledikten sonra verir" demişti. Angelika Beer ve diğer demokrat milletvekillerinin Almanya ile TC'nin bu kirli ilişkilerini açığa çıkaran faaliyetleri Alman ve Türk hükümetlerini oldukça rahatsız ederken, devrimci çevrelerde sempati ile karşılanıyor.

Ekim 1958, IKP Kongresi • Soldan, sağa; İbrahim Ahmed, Abdülkadir İsmail, Hüseyin Ahmed (IKP Genel Sekreteri), Abdülfettah İbrahim Foto: ANK • Arşiv

“Barzani batılılardan çok çekiniyordu...”

Bölüm 4, Sayı 79, Sayfa 5'de

Benim Molla Mustafa'nın yanına gitmem, Molla Mustafa için büyük bir başarıydı... Herkesi yanına çekmeye çalışıyordu, ama parti önderliğini çekemiyordu...

Neyse, ben yine herşeye rağmen gittim. Kendisi ile uzun uzadıya konuştum. Molla Mustafa, yine benim gördüğüm o eski Molla Mustafa idi. Hiç bir değişiklik yoktu. Amerika'nın, 'Irak'la anlaşın', dediğini söylüyordu. Tabii ben, Amerika'nın o dönem için 'Irak'la anlaşın', demeyeceğini biliyordum. Meğerse, güya Amerika ile ilişkisi olan birisi 'Irak'la anlaşın' demiş. O sırada bir Amerika gazetesi de kendisi ile görüşmüştü.

Amerikalı gazeteci Dana Smith miydi?

Hayır... Dana Smith, ben orada olmadığım sırada, yanılmıyorsa 1963'te gitmişti.

Biz Molla Mustafa'nın, Ahmet Teyfik ile Suriye Partisine (Suriye-KDP bn) ABD ile ilişki konusunda kendisine yardım edilmesi için mektup gönderdiğini öğrendik... Ahmet Teyfik sonradan Irak'ın adamı olmuştu ve öldürüldü. Nasıl öldürüldüğünü bilemiyorum... O dönemler İran-KDP sorumluları Irak'a gelmişlerdi. İşte onlardan biri olan Ahmet Teyfik'i Molla Mustafa Suriye'ye ABD elçiliği ile ilişki kurmak üzere göndermiş, ve Suriye-KDP'den de kendisine yardım edilmesini istemişti.

Bu adam gittikten sonra, Suriye-KDP, bize haber vererek, böyle birisi gelmiş, şöyle bir iş yapmak istiyor, nasıl edelim diye soruyor-

du. Biz de S-KDP'ne "Ne istiyorsa yapın. Ancak yaptığınız her işten de bilginiz olsun" diye haber gönderdik. Anlaşıldığı kadarıyla, Ahmet Teyfik, S-KDP tarafından ilişkilerinin izlendiğinin farkına varıyor. ABD elçiliğinden bir yetkili ile bir restoranda görüşüyorlar. Görüşmeye S-KDP'den bir arkadaş da gidiyor. Suriye Kürdistan'lı arkadaş yanlarından ayrıldığı bir sırada, Ahmet Teyfik hemen ABD'li yetkiliye iletmesi gereken şeyleri iletip, başka bir görüşme zamanı ve yeri tesbit ederek; bu görüşmeyi iptal(!) ediyor. Suriye Kürdistan'ına de sanki hiç bir konuda anlaşmamışlar gibi davranıyorlar... Başka bir gün, başka bir yerde görüşmek üzere ayrılıyorlar.

Ahmet Teyfik orada Dana Adam Smith'i de görüyor. Kuşkusuz bu ilişkilerde CIA parmağı vardı. Dana Adam Smith, Ahmet Teyfik'le beraber Kürdistan'a geliyor.

Dana Adam Smith'in kitabını okuyanlar, mutlaka bazı ilginç noktalar tesbit etmişlerdir. Maalesef biz bu meseleyi çok geç öğrendik. Özellikle de ben. Örneğin, Dana Adam Smith, kitabında, Molla Mustafa'ya, "Sen ne istiyorsun? Savaş durdurulmuş, sen hala bir köyle oturuyorsun. Her şey İbrahim Ahmed ve diğerlerinin eline geçecek." diyor.

Molla Mustafa ile bizim aramızda önemli düşünce ayrılıkları oluşmuştu. Ne var ki, Molla Mustafa kendisi ile görüşmeye gelen her yabancıyı, sanki o ülkenin hükümeti görevlendirmiş vehmüne kapılıyor, bundan dolayı da çok tuhaf tavırlar takmıyordu. Dana Adam Smith, başka bir Amerika'lı

veya Britanya'lı olmasa bile, bir insanın Britanya veya Amerika'nın dostu olduğunu bildiğinde, o insanın kendisine iletmiş her şeyi, sözkonusu hükümetin siyaseti olarak algılıyordu... Molla Mustafa'nın yabancılardan çekinen, onları çok ciddiye alan bir özelliği vardı...

Örneğin, Beyrut'tan kendisi ile görüşmeye gelen Eczacı İskender; Ermeni asıllı zengin birisi olan, İskender, Molla Mustafa Süleymaniye'de sürgünde iken, Süleymaniye zenginlerinden çok daha fazla Molla Mustafaya yardım ve hizmet etmiş biri idi. Molla Mustafa onu tanıyordu. Şubat anlaşması (ateş-kes) imzalandığı sırada bu adam Molla Mustafa'nın yanına giderek, kendisi ile görüşmüştü. Mümkündür ki, Molla Mustafa, Eczacı İskender'in Amerika'nın görüşünü yansıttığı kanısına kapılmış olsun. Çünkü ABD'li bir gazeteci, Molla Mustafa ile yaptığı bir görüşmede, Molla Mustafa'nın bu adamı ABD'nin dostu zannedip, şöyle yap, böyle yap dediğini yazdı. Gazetenin adımı şimdi anımsayamıyorum... Molla Mustafa'nın işte böylesi bir özelliği vardı.

Ben bütün olup bitenlere rağmen, yine yanına gidip kendisi ile görüştüğümde, Molla Mustafa, "Amerika öyle söylemişti." dedi. Ben, "Olamaz. Zaten hükümetin kendisi seninle anlaşmaya varmak için görüşmeye gelmiş. Neyse artık bir şeyler yapalım." dedim. Molla Mustafa, "O zaman müzakerelere oturun" dedi.

Yine bizi anlayamamıştı... Benden, hükümete sunulacak talepleri yazmamı istedi. Çoğunluğu benim dü-

şüncelerim olan talepleri yazılı hale getirdik. Molla Mustafa'nın bazı basit değişiklikler yaptığı taleplerimizi, Salah Yusufi ve iki oğlu Parti Merkez Komitesi üyesi olan Yadullah, hükümete sunmak için götürdüler.

□ Bu sunduğunuz istekler, 64 Momerandumu olarak bilinen istekler midir? 64 Momerandumu üzerine anlaşmış mıydınız?

□ Evet, 64 Momerandumunu birlikte hazırlayıp, sunduk. İsteklerimiz hükümete iletildi. Irak Başbakanı, Genel Kurmay Başkanı ve Savunma ve İçişleri bakanları, Molla Mustafa ile görüşmek üzere Kürdistan'a gelmek istediler. O sırada molla Mustafa Ranya'da idi. Ben de orada bulunuyordum.

Biz, Molla Mustafa ile aramızdaki sorunları çözmek için, Molla Mustafa ile bir toplantı yaptık. Toplantı sonucunda sorunlarımızı Parti Konferansında çözebileceğimizi kararlaştırdık. Özgür ve demokratik bir kongreden çıkacak kararlar bizi ve Molla Mustafa'yı bağlayacaktı...

Bu toplantıdan sonra, Ali Abdullah'ın evinde kalıyordum. Bir gün sabah bir genç elinde bir yazı ile geldi. "Bakın" dedi. Yazıyı aldım okudum. Molla Mustafa, Abdülkerim Kasım'ın devrilmesinden sonra devrime katılan Behdınanlı bir subaya yazdığı mektupta; "Konferans yapılacak, göndereceğiniz delegelerin partili olmayanlar arasından seçilmesine özen gösterin" diye istekte bulunuyordu. Bu yazıyı gördükten sonra bizde Molla Mustafa'nın yaptığımız anlaşmaya sadık kalmadığı kanısı uyandı. Oysa

biz serbest bir seçim üzerinde anlaşmıştık.

Başbakan ve Irak heyeti geldi. Kendileri ile görüşüldü....

□ Kürt tarafının temsilcileri kimlerdi?

□ Çoğunluğu Molla Mustafa'nın tesbit ettiği parti üyeleri, aşiret reisleri, ben, Ali Abdullah, Molla Mustafa'nın kendisi idi.

Bu toplantıda biz isteksiz, muhalif bir tavır gösterdik. Molla Mustafa da tarafsız, bağımsız bir tavır gösterdi.

□ Siz bu toplantıda takıncağınız tavır konusunda önceden kendi aranızda anlaşmış mıydınız?

□ Hayır, herkes kendi görüşünü dile getiriyordu. Görüşme halkın da izlediği açık bir görüşme idi. Halkın ve Molla Mustafa'nın karşısında savunduğumuz görüşleri orada da dile getirmemiz gerekiyordu. Hükümet tarafı, kim savaş istiyor? Kim barış istiyor? diye sordu. Biz, isteklerimiz üzerinde ısrarla durduk. Hükümet heyeti, "İsteklerinizi görüşeceğiz." diyerek geri döndü.

Konferans konusunda Molla Mustafa'nın niyetini öğrendikten sonra, kendi bölgemize döndük. Artık sorunlarımızın çözüm yolu kalmamıştı. Döndükten sonra kendi aramızda ne yapıp yapamayacağımızı görüştük. İsteklerimizin hükümet tarafından kabul görmeyeceği kanısına vardık. Molla Mustafa hükümetle anlaşmış bulunuyordu. Hükümetin, Molla Mustafa'ya güvenmese de o dönem bizimle savaşı göze alacağı, Molla Mustafa ile savaşmayacağı ortada idi...

Bu toplantıda uzun uzadı-

ya ne yapabileceğimizi tartıştık. Celal Talabani o sırada Karadağ bölgesinde idi. O zaman Celal Talabani'nin parti disiplinine uyan bir tavır vardı. Ancak bizimle Molla Mustafa arasında sorun çıkmasını istemiyordu. Ondan dolayı Molla Mustafa ile iyi geçiniyordu. Askeri güçlerle beraber Karadağ, Şarizor bölgesinde bulunduğu sırada Molla Mustafa, Celal Talabani'nin bizimle olan ilişkisini kesip, kendi yanına gitmesini istemişti. Celal Talabani bu isteği yerine getirmede, partiyle ilişkilerini kesmedi. Polit Büro karargahına geldi. Artık biz, ne yapacağımızı düşünüyorduk.

□ Molla Mustafa'nın hükümetle ateş-kes ilanından sonra, Polit Büro'ya bağlı peşmergeleler, hükümet güçleri ile savaşı sürdürüyorlar mıydı?

□ Hayır, savaşmıyorlardı. Zaten o sırada ben Kürdistan'da değildim. Avrupa'da idim. Savaş durmuştu. Ancak halk bizim bu tavrımızı benimsemiyordu. Çünkü hükümetin, halkın bizi desteklediği bölgelerdeki uygulamaları oldukça tahripkardı. Halk kendisini savunmak istiyor. Molla Mustafa engelliyordu. Hükümet bizi ateş-kesi bozmakla itham ediyordu. Hükümetin içinde bazı eğilimler de savaşı sürdürmek istiyorlardı. Onların çıkarı vardı.

Molla Mustafa'nın ve hükümetin ayrı ayrı bize saldırı için güç topladıklarını öğrendik...

Devamı gelecek sayıda

"KÜRT HALKI KENDİ KADERİNİ KENDİ TAYİN ETMELİDİR"

Norveç İşçi Partisi (AP) Genel Sekreteri Torbjørn Jagland:

• Norveç İşçi Partisi (AP) 1887 yılında kuruldu. Şu an yaklaşık 150 bin üyesi bulunan AP'nin 4 milyonluk nüfusa sahip Norveç'te 905 bin seçmeni var. 165 sandalye ve 6 partiyeye sahip Norveç Parlamentosu'nda en büyük parti olarak 63 sandalyeye sahip. Bir çok yan örgüt ve derneğe sahip AP'nin 40'a yakın yayın organı var.

□□□ Arkadaşımız Ronî Alasor, Kurdistan Press okuyucuları için, Norveç İşçi Partisi Genel Sekreteri T. Jagland ile görüştü. Görüşmenin tam metnini okuyucularımıza sunuyoruz □□□

□ Sayın Jagland, sizinle dünyada gittikçe güncel politik bir sorun haline gelen Kürt ulusal sorunu konusunda konuşmak istiyorum. Ancak buna geçmeden önce, Sosyal Demokrat Partinizin ezilen sömürge halkların ulusal sorunlarına ideolojik ve politik yaklaşımını öğrenebilir miyiz?

□ İlke olarak tüm ezilen ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin hakkını benimsiyoruz. Ve çalışmalarımız her zaman bu doğrultuda oldu. Örneğin Filistinlilerin kendi devletlerine kavuşmaları için çaba sarfediyoruz. Başka bir örnek vermek gerekirse, Sovyetler Birliği'nin Baltık bölgelerini işgalini hiç bir zaman onaylamadık.

□ Nüfusu 25 milyona yaklaşan Kürt ulusu kendi ülkesinde tüm insani, ulusal hak ve özgürlüklerinden yoksundur...

□ Evet, itiraf etmeliyim ki bu güne kadar Kürt sorunu ile çok yakından ilgilenmedik. Fakat bu, Kürt ulusuna karşı uygulanan in-

rinden dolayı, varolan sorunları kendi başına ele alıp, çözmek gerekir. Filistin sorunu ile Kürt sorununu birbirine karıştırmak akılcı bir mantık olmaz. Fakat hemen şunu belirteyim ki, sadece Filistin sorununu çözmekle Ortadoğu'da kesin ve kalıcı bir barış sağlanamaz. Kürt sorunu mutlaka çözüme kavuşturulmalıdır.

□ Bir Sosyal Demokrat parti olarak gerek ulusal sorun ve sömürge sorunlarına ilişkin ve gerekse ulusal ve uluslararası bir çok konuda Türkiye'de sosyal demokrat geçinen partilerden oldukça farklı görüşleriniz var. Peki Türk Sosyal Demokrat partileri ile iliş-

mayı düşünüyor musunuz?

□ Partimiz ve Norveç İşçi Sendikası (LO)'nun hümaniter yan örgütleri olan Norveç Halk Yardım Örgütü (Norsk Folke Hjelp) ile Uluslararası İşçi Komitesi (Arbeidernes Internasjonale Komite) bu tür hümaniter ve dayanışma konularında aktifdirler. Bildiğiniz gibi Halebçe Katliamı'nda sağ kalanlara yardım ve tedavi amacıyla Norveç Halk Yardım Örgütü 600 000 Kron (yaklaşık 200 Milyon TL) bağışta bulundu.

□ Evet. Kürt örgütleri bu konuda muhatap alınmadı. Para Humeyni rejimine verildi.

"Kürt ulusu da diğer tüm uluslar gibi eşit haklara sahip olmalıdır... Ulusların Kendi Kaderlerini Kendilerinin tayin hakkı Kürt halkı için de geçerli olmalıdır..."

kilerinizin düzeyi nedir?

□ 12 Eylül askeri cuntasından önce Bülent Ecevit'in CHP'si ile çeşitli düzeylerde ilişkilerimiz vardı. Şu anda ise herhangi yakın bir ilişkimiz olmamakla beraber, sosyalist Enternasyonal vasıtasıyla, SHP ile ilişki sayılmayacak derecede ilişkilerimiz var. Nato içindeki çelişki ve anlaşmazlıklardan dolayı, Türkiye ile ilişkilerimiz pek iyi değil.

Bildiğiniz gibi Norveç Nato üyesi olmakla beraber, Türk askeri rejimine karşı çıkan ülkelerden birisiydi. Bu durum Türk partileriyle olan ilişkilerimizi de etkiledi.

□ Bundan bir kaç ay önce Paris'te yapılan kürtlerle ilgili bir "insan hakları" konferansına katıldıkları gerekçesiyle SHP 7 kürt milletvekilini ihraç etti. Olay Türk ilerici ve demokratları tarafından da sert bir şekilde kınandı. Hatta SHP'li bazı kürt milletvekilleri olayı protesto şeklinde SHP ile tüm bağlarını kestiler.

□ Şunu hemen söyleyeyim ki böylesi bir olayı şiddetle kınıyoruz. Ayrıca konuyu

partimizin yaklaşmakta olan ilk MK toplantısında ele alacağız. Sosyal Demokrat geçinen bir partinin insan hakları konferansına katıldıkları gerekçesiyle kendi üye milletvekillerini ihraç etmesi, sosyaldemokrasinin ilkeleriyle kesinlikle bağdaşmaz.

□ Kürt Ulusal Cephe, birlik veya partileriyle yakın ilişkileriniz var mı?

□ Bazı nedenlerden dolayı henüz Kürt ulusal güçleriyle ilişkilerimiz gelişmedi. Fakat Kürtlerin temsilcisi tüm ulusal güçlerle dostluk ilişkisi ve bağlarımızı geliştirmek istiyoruz. Kapımız kendilerine açıktır...

□ Bildiğiniz gibi Irak rejimi kullandığı kimyasal silah ve zehirli gazlarla, Hiroşima'dan sonra çağımızın en kanlı-barbar katliamını Halebçe'de (Irak Kürdistanı'nda) gerçekleştirdi. Onbinlerin öldüğü, sakat veya yaralı kaldığı katliamdan canını kurtarmak için yüzbinlerce Kürt, Kürdistan'ın Türkiye ve İran parçalarına sığınmak zorunda kaldı. Bu insanlar, ekonomik, sosyal, politik hak ve özgürlüklerinden yoksun bir vaziyette, mülteci kamplarında yaşama savaşını veriyorlar... Parti olarak, Kürt mültecilere yardımda bulun-

□ Bu paranın Humeyni rejimine verildiği konusundaki iddianızı şu anda cevaplandırmam zor. Çünkü bu konuda elimde yeterli bilgi yok. Ancak şunu hemen belirteyim, Kürt örgüt, parti ve kuruluşlarının bu konuda çaba sarfetmeleri ve yardım müracaatında bulunmaları halinde, partimizin hümaniter yan örgütlerinden yardım görmeleri mümkündür.

□ Sayın Jagland, son sorumu uluslararası yeni durumla ilgili sormak istiyorum. Gorbaçov'un "Prestroyka" ve "Glastnost" reform hareketlerinden sonra, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleri beklenmedik olaylara sahne olurken, dünyanın ekonomik askeri ve siyasi dengesinde ciddi gelişmelerin olasılığı söz konusu. Partinizin, Doğu Avrupa'nın ve dünyanın kaderini olumlu ya da olumsuz belirleyecek bu gelişmelerle ilgili görüşü nedir?

"Kürt sorunu çözülmeden Ortadoğu kalıcı barışa ulaşamaz"

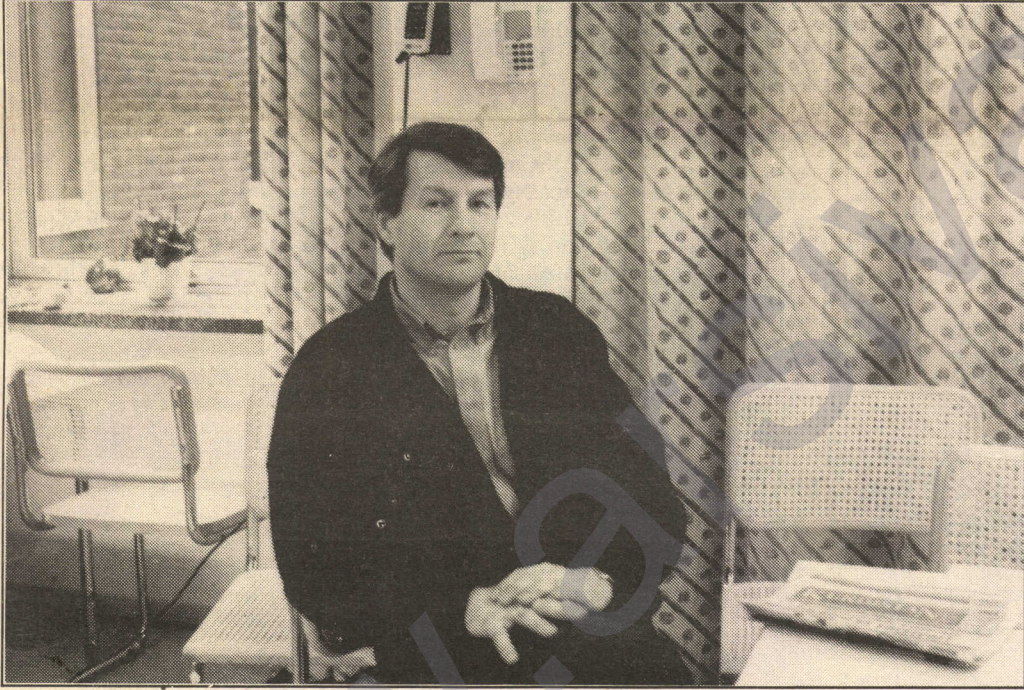
□ Birincisi Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki olumlu reform hareketlerini destekliyoruz. Ancak Gorbi'nin tüm görüş ve önerilerini desteklemek imkansız. Sosyal Demokrat Parti olarak sözkonusu ülkelerde yeni yeni filizlenmeye başlayan sosyal demokrat parti ve grupları ekonomik ve politik olarak desteklemek görevimizdir. Ayrıca bu örgütlerin ideolojik politik ve örgütlenme konularındaki eğitim sorunlarına da yardımcı olacağız.

□ Fakat kapitalist, emperyalist ülkeler sözkonusu ülkelerdeki reform hareketlerini ve onların içinde bulunmuş olduğu sorunları kullanarak yeni sömürü alanları elde etme uğraşı içindeler...

□ Elbette. Çok doğru. Bu ülkeler büyük pazar alanlarıdır. Bunu hesaplamamız gerekir. Bundan dolayı, biz sosyaldemokratların görevi; ufak ve fakir ülkelerin süper güçlere bağımlı hale gelmemeleri için onlara elimizden gelen yardımı yapmaktır.

□ Sayın Jagland, söyleşimizden ve Kürt halkına karşı olumlu görüşlerinizden dolayı, Kürdistan Press adına teşekkür ederim. □ Ben de teşekkür ederim. Mücadelenizde başarılar.

Ronî Alasor / Oslo

Torbjørn Jagland • Foto: R. Alasor / ANK

• Torbjørn Jagland 39 yaşında. 1977 - 81 yılları arasında Norveç İşçi Partisi'nin gençlik örgütü -Arbeidernes Ungdomsfylking-AUF'un başkanlığını yaptı. 1981-86 yıllarında partinin uluslararası sekreterliği görevine atandı. 1986 yılında Parti'nin Genel Sekreteri ve Uluslararası İlişkiler Komitesi başkanlığına getirilen Jagland, halen aynı görevleri sürdürmektedir.

sanlık dışı baskı ve zulmü onayladığımız anlamına gelmez. Elimizden geldikçe, imkanlarımız ölçüsünde, buna karşı çıktık. Parti olarak Kürtlerin diğer uluslarla eşit haklara sahip olmaları gerektiğini ve Kürtlerin bir ulus olduğunu kabul ediyoruz. Diğer uluslar için savunduğumuz ulusların kendi kaderlerinin tayin hakkı ve bağımsızlık ilkesi Kürt ulusu için de geçerli. Ayrıca şunu hemen belirteyim ki, bundan böyle Kürt sorununa daha fazla önem vermeyi ve bu sorunla daha yakından ilgilenmeyi düşünüyoruz.

□ Kürdistan Ortadoğu'daki stratejik jeografik özelliğiyle bölgenin ekonomik, askeri ve siyasi dengesini, kaderini değiştirebilecek önemli bir konuma sahip. Sizce, Kürtler, ulusal haklarına kavuşmadan ve Ortadoğu'nun geleceğine ilişkin görüşmelere katılmadan; bölgede gerçek bir barıştan söz edilebilir mi?

□ Kesinlikle hayır... Eğer Ortadoğu barışından söz ediyorsak, Kürt ulusal sorununun ciddiyetini kavramalıyız. Ancak Ortadoğu'nun kendine özgü karmaşık çelişkile-

Kürt sorunu 'doğu sorunu'

değildir !!

Sedat Günçektî

Geçtiğimiz günlerde İstanbul'da bir grup "Kürt ve Türk aydını" kamuoyuna "Doğu'daki Savaşa Son!" başlığı altında bir çağrı metni yayınladı. Ve bu çağrı metni Sokak Dergisi'nde imza kampanyası biçiminde halen güncelliğini korumaktadır. Bu çağrıya ilişkin bir kaç şey söylemek istiyoruz:

Çağrı metninde kimi güncel demokratik istemler bulunsada, bir bütün olarak değerlendirildiğinde maalesef olumsuz yanın ağırlıkta olduğunu görüyoruz. Şundan dolayı; Kürt ve Kürdistan sorunu yanlış bir temelde ele alınmıştır. En iyimser deyimle Türkiye'deki "yarım aydın" misyonu bir kez daha tekrarlanarak, burjuva hukuku çerçevesinde ve Misak-i Milli sınırları korunarak, sorun çarpık bir şekilde ifade edilmiştir. (Bunun art niyetle yapıp yapılmadığını elbette zaman göserecektir.) Daha işin başında sorun yanlış ele alınca, buna bağlı olarak üretilen çözümlerin de, yanlış olacağı, yetersiz kalacağı herkesce malumdur.

Türkiyeli aydınlar, demokratlar herşeyden önce şunu kavramalıdır; Kürdistan sorunu, ulusal bir sorundur. Yani, Ortadoğu'da dört sömürgeci devlet tarafından (İran, Irak, Suriye, Türkiye) bölünüp, parçalanarak yer altı, yer üstü kaynakları talan edilerek, diline kültürüne kilit vurularak, sayısız jenosidlere uğratarak, kendi vatanına hasret duruma getirilmiş, sömürge bir ulusun, bütün bu haksızlıklardan kurtularak kendi kaderini kendisinin belirlemesi hakkı sorunudur. Yani, sorun, dünyanın diğer özgür ulusları gibi, Kürt ulusunun da bağımsız ve özgür olması sorunudur.

"Doğu'daki Savaşa Son" çağrı metninde bu temel gerçek gözardı ediliyor. Sözkonusu çağrıda, sömürgeci TC hukukunun meşrutiyeti içinde kalınarak (ki bu sömürge-sömürgeci ilişkisinin korunması ve tescil edilmesinden başka bir anlama gelmez.) devletin bazı "aşırılıklarına" dikkat çekilmekte. Sorunun daha ılımlı yöntemlerle çözülmesi dileğinde bulunmaktadır. Aslında aynı mesaj çok haksız bir biçimde Kürt yurtsever devrimci güçlerine de verilmek istenmiştir. Zira, "Doğu'daki Savaş"ın bir diğer tarafını da bu güçler oluşturuyor. Kaldı ki, Kürt halkı bu savaşta her bakımdan mağdur ve haklı olmasına karşın, işgalci, sömürgeci TC devleti ile aynı çuvala sokularak bu ayırım (bilinçli ya da bilinçsiz) ortadan kaldırılmıştır. Böylece de, "Doğu'daki Savaş" bulanıklaştırılmıştır.

Bu çağrı metnini hazırlayan aydınlar öncelikle şunu bilmelidirler; Kürt halkı ve onun devrimci güçleri hiç bir zaman savaşı istemedikleri gibi, savaşı çıkarmış da değiller. Osmanlı dönemi de dahil olmak üzere, son 70 yıldır Güney, Kuzey ve Doğu Kürdistan'da süren savaşların tümünde Kürtler savaşıya mecbur bırakılmışlardır. Hem de çok insafsız ve eşitsiz koşullarda. Kürtlerin savaşı sonuna kadar haklı ve meşru bir savaştır. İşgal altındaki, sömürü ve zulüm altındaki bir toplum, bağımsızlık ve özgürlük için, insanca yaşamak için, silaha sarılmışsa; bu ancak saygı duyulması ve desteklenmesi gereken bir çıkıştır.

Ulusal varlıklarının bile inkar edildiği bir ülkede, kalkıp Kürtlere: "Sorunlarınızı barış içinde, demokratik hukuk devletinin sınırları içinde çözün." demek, iyi niyetli bir saflık değilse, onlarla alay etmektir.

Türk aydınları Misak-i Milli'nin savunuculuğunu yaptığı sürece, Türk aydınları ırkçı-şoven kemalist ideolojinin manyetik alanından yakalarını kurtaramadıkları sü-

rece, asla ve asla aydın olma, demokrat olma şerefine erişemeyeceklerdir.

Bizim, Türk aydınları ve demokrat çevrelerinden beklediğimiz J.P Sartre gibi, Cezayir bağımsızlık mücadelesi sırasında sömürgeci Fransız yönetimine karşı aldığı tavrın aynısını takinabilme cesaretine sahip olmalarıdır. Evet, bir Fransız olan Sartre, ırkçı-şoven duygulardan, düşüncelerden arınmış olarak bütün kalbiyle Cezayir halkının bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinden yana olmuş, sömürgeci Fransız yönetimini cesurca eleştirmiştir.

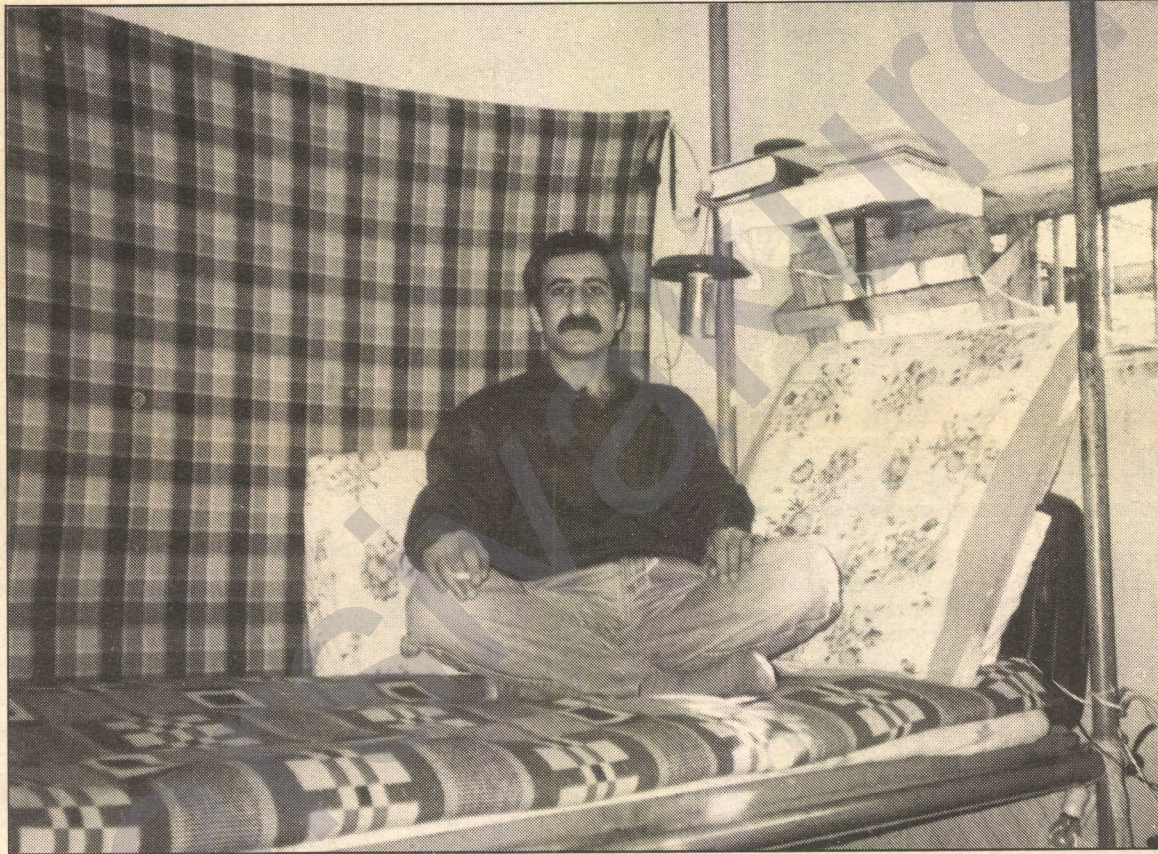
peryalist ülkelerin Kürdistan sorunu ile ilgili çözümleri, kültürel özerklidir. Evet emperyalistler, hiç bir şekilde bölgedeki çıkarlarını bozmayacak olan böylesi haksız bir çözüm öneriyorlar. Ve dayatıyorlar... Diğer yandan emperyalizmin bölgedeki uzantıları ve sorunun birinci elden muhatabı olan devletler ise, her ne pahasına olursa olsun statülerini korumak istiyorlar.

Ancak bazı ilerici geçinen çevre — ve güçler emperyalizmin kültürel özerklik planı doğrultusunda ve daha da gerisinde

salar konur. Ya da sömürge valiliği kaldırılır, yerine başka bir kurum konur. O uygulamalar kalkar, yerine yeni uygulamalar konur vs. bu döngü devam eder gider. Zaman zaman patlama noktasında, zaman zaman durulma noktasında çelişki sürer gider. Dolayısıyla bu mazlum halkın acıları asla dinmez. Ve hiç kimsenin kuşkusu olmasın ki, bu tarihsel haksızlık ortadan kalkmadığı sürece de bu savaş asla bitmeyecektir.

Sonuç olarak dileriz ki: "Doğu'daki Savaşa Son" çağrı metnini kaleme alanlar, metindeki yanlış ve yanlışlarını tez elden görüp, bunu kısa sürede telafi ederler. Ve bundan sonraki adımlarında gerçekçi ve cesurca (resmi devlet ideolojisinin ve icazetinin dışına çıkarak) bir tavır sergilerler. Var olmanın, aydınca, demokratça var olmanın bedeli bunu gerektiriyor...

Bartın Özel Tıp Cezaevi • Şubat/1990

•Sedat Günçektî, 12 Eylül'ün zor koşullarında yaptığı siyasal çalışmalarından dolayı Temmuz 1982'de Rızgari operasyonlarında tutuklandı. Sömürge mahkemeleri tarafından idama mahkum edildi. Metris ve Sağlıkçılar cezaevinde uzunca bir süre kalan Günçektî, şu an Bartın Özel Tıp Cezaevi'nde tutuklu bulunuyor...•

Foto; ANK • Arşiv

Dünyanın gözleri önünde Fransız yönetimi teşhir etmiştir...

Dün olduğu gibi, bugün de Türk aydınları böyle bir olayla karşılaşırlar. Bir tarafta sömürgeci TC vardır, öbür tarafta mazlum Kürt halkı. Eğer aydınca, demokratça bir tavır alınmak isteniyorsa, Türk

olmak üzere — eğilimler taşımaktadırlar. İşte tam da böylesi bir süreçte, İstanbul'da kaleme alınan "Doğu'daki Savaşa Son" çağrısı bir çok bakımdan düşündürücüdür! Zira çağrının, soruna bakışı ve çözüm önerileri bu olumsuz yöne meyil göstermektedir. Özellikle buna dikkat çekmek isteriz.

Yazımızın başında da belirttik, Kürdistan sorunu, Kürt halkının sorunu; ulusal bir sorundur. Bu gerçek gözardı edildiği sürece hiç bir çözüme varılamaz. Sorunun kıyısından köşesinden dolanarak mesele hal olunmaz. Ortada işgal, ilhak ve talan edilmiş bir ülke ve nüfusu 25 milyonu aşan bir Kürt ulusu vardır...

Kuşkusuz "Kürt dili üzerindeki yasağın kaldırılması, Olağanüstü Hal ve Bölge Valiliği'nin kaldırılması, işkenceye son verilmesi" ve benzeri istemler haklı ve demokratik istemlerdir. Ama salt bu talepleri savunmakla, bu çerçeveye sıkışıp kalmakla Kürt ulusunun gerçek sorunları çözülmez. Yani, bütün bu istemler gerçekleşse bile, Kürt ulusu kaderini tayin hakkından halen uzaktır. Yani, esas sorun sömürge-sömürgeci ilişkilerinin ortadan kaldırılmasıdır. Bu kaynak var olduğu sürece, kim ne söylerse söylesin baskı, sömürü ve zulüm hep sürecektir. Bugün olağanüstü hal yasaları kalkar, yarın yerine başka ya-

"Kürdistan sorunu yanlış bir temelde ele alınmıştır. En iyimser deyimle Türkiye'deki "yarım aydın" misyonu bir kez daha tekrarlanıp, Misak-i Milli sınırları korunarak, sorun çarpık bir şekilde ifade edilmiştir..."

aydınları açıkca şunu istemelidirler: TC ordusu elini Kürdistan'dan çek!.. Kürt ulusu kendi yazgısını kendisi belirlemelidir! Evet, çağrı ve istem bu olmalıdır.

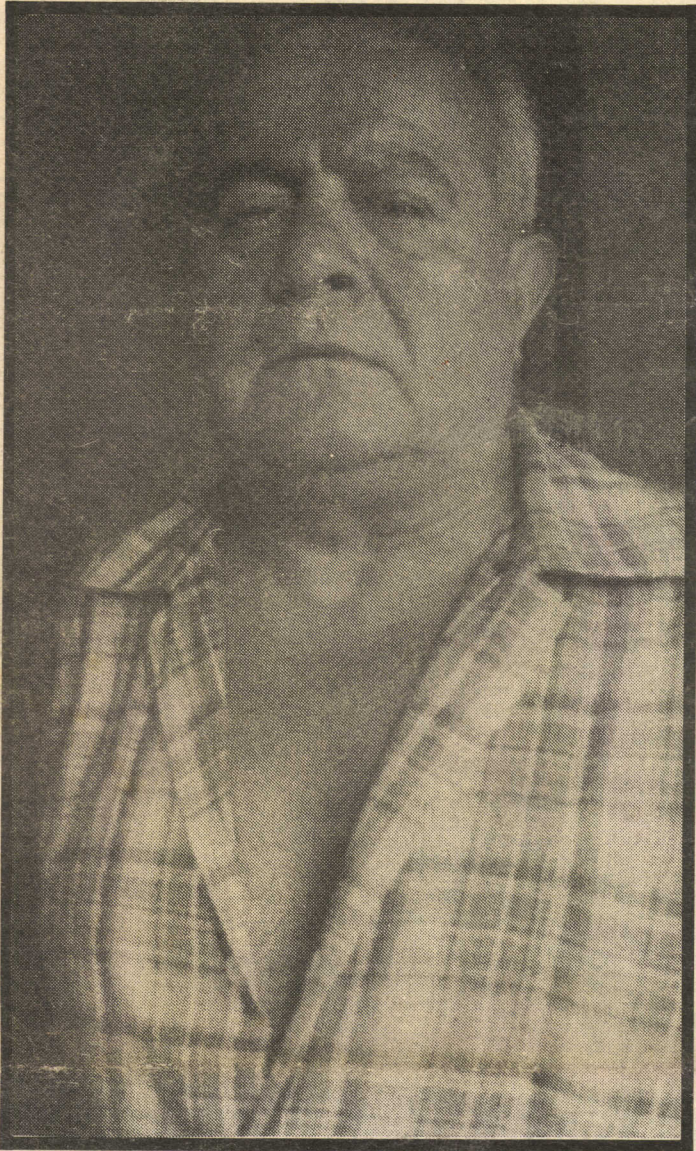
Unutulmamalı ki, Kürt halkı kendi kaderini kendi belirlemediği sürece, ne Türkiye'de, ne Irak'ta, ne İran'da, ne de Suriye'de demokratikleşmenin önü açılmıyacaktır.

Bugün Ortadoğu düzleminde gelişip boyutlanan Kürt ulusal demokratik hareketini boğmak için, emperyalist-sömürgeci güçler çok yönlü planlar içindedirler. Em-

□□□ Türkiye'de yayımlanan SOKAK dergisi, 28 Ocak 1990 tarihli nüshasında "Doğu'daki Savaşa Son" başlıklı bir bildiri yayımlamıştı. SOKAK dergisi bu bildiriyle birlikte bir de imza kampanyası başlatıyor. Kampanyayı imzalayanlara arasında tanınmış Kürt ve Türk simalar da var...□□□

Derewên wî tune ne,
gotina wî gotina mêran e

Ahmed Arif di 21'ê Nisana 1927'an de, li Diyarbakirê çawan xwe li ve dinyayê vedike. Ew dibêje: "min diya xwe nedît. Diya min ji aliya xîzabê bû, ji lîbîlê ye. Herî salên min bi destê mîrkûnê Lawrence hatine kustin. Bavê min Arif Hikmet, ji Rerkukê ye. Ez hê li dergîşê bûm, diya min wetat kirîye." Ew biçûktirîne heşt birayan e. Gava bavê wî dibê: Mudîrê Nehiya Sewerêgê, ew mala xwe dibin Sewerêgê. Wê çaxê Ahmed Arif hê çar-pênc salî ye. Bavê wî, paşê, dibe Qeymaqamê Herranê.

Ew xwendinê, beriya ku dest bi dibistanê bike, di mala zarokan de lêr dibe. Ew xwendina navîn li Rihayê diqedîne, amadeyî (lise) li Atyonê dixwîne. Li Atyonê mamostayê wî yê edebiyatê Gündüz Akinci ye. Tesira salên wî yên Atyonê li ser hezîrana şîr û zimên pir e...

Sal 1940, Ji ber weşandina şîra xwe ya pêşîn di kovara "Seçme Şiirler Demetî" de, 10 lirayên tirkî, wekî nivîskarê şîrê, werdigê. Heye ku ev şîr, şîra wî ya pêşîn e, ku hatiye çapkirin.

Ew eskeriya xwe li Stenbolê, li Rîva dibe. Paşê ew li Zîngêha Anqerê, li fakultî zimanê tirkî, wekî nivîskarê şîrê, werdigê. Heye ku ev şîr, şîra wî ya pêşîn e, ku hatiye çapkirin.

Di sala 1951'an de piştî girtina 48 kesan, ew ji te girtin. Di 1952'an de disa te girtin. Ji ber ve yekê, ew nikare xwendina xwe diqedîne. Ew nikare demekê kar peyda bike û dest bi nivîsandina şîrê dibe. Di naybera salên 1956-1977'an de, ew di rojnamên "Öncü", "Mekûnîyî", "Halkî" de dixebite. Karê wî rastkirin û sekrîterî ye. Carna nivîsên bi imza ji dinivîse. Li çor gotina wî, ew qet li ser "Nivîs" nenivîsandîye.

Di mîha Kanûna 1968'an de, ew hemû şîrên xwe di pirtûka xwe ya bi navê, "Min ji hesreta te qeyd kevin kirin" (Hasretinden parangalar eskittim) de berhev dibe. Pirtûka wî piir te hezîrin.

Pirtûkî ji bilî çapê kersanî, heta niha 25 car çap bûye. Ahmed Arif niha ji teqawud e, rojen wî bi nivîsandina şîr û fikrîne derbas dibin. U bi hezîrana kure xwe ye yekta "Fîlînta" re...

"Di şîrê de
heysiyeta rêzê"

"Xwîna min diherike Diclê
Çi li Erzurumê li min xin
Çi di nav Izmîrê de"

"Sifra dewlemend,
dayika rûken,
zarokên rûken,
hêza kar ku bi
berbanga sibê dizê,
bi yekî deh, yekî sed
li evarê awis e.
Derewên min tune,
qewlê min
qewlê mêran e,

Di kitêba pîroz de
weha nivîsî ye,
Ji ber ku sewda pîroz
weha ye..."

"Aha" Ahmed Arif dibêje, "esas û mifta şîra min, di van şeş rêzan de ne."

Em li Enqerê, li mala Ahmed Arif in. Beriya sê mehan me qewl daye hev. Em dê bi hev re girêka axaftina dirêj vekin. Şîr, sewda, zarokî, çiya, deşt, rojên bihurî û dostaniyên mêranê û heta dijminahiye jî... Herwekî ku di kitêba pîroz de hatiye nivîsîn...

Na na, bila dijminahî li afîkî bimîne. Gelo em bibêjin, "derewên min tune, qewlê min qewlê mêran e" û ji şîrê dest pê bikin? Belê ji şîrê...

Bi salan e ku, Ahmed Arif li ser şîrê napeyive. Umit Firat li dû hev telefonan dîke. Emê vê girêkê çawan vekin? Umit Firat girêkê vedike. Emê bi Ahmed Arif re bipeyivin.

Gava ez bi Saffet Ruşdî Tekîn re, pê li zêngilê deriyê mala Ahmed Arif dikim, di serê min de, ne li ser wî, ne jî li ser şîrên wî tu pirs nînin in. Tenê li ser lîvên min misreyên wî:

Evîna te dev ji min berneda,
Ez tî mam, birçî mam,
Şev tarî bû, xayin bû
Can reben, can bêdeng,

Destê min hêdika, diçe ser zêngila derî. Ahmed Arif li derî xwuya dibe. Ulmdarekî gel. Di nav cilên paqij de rûyek paqij. Hevdîneke cejnê. Li ser kenzaya xwe êleka xwe ya bi 40 pişkî kişandîye û li ser jî çakêtekî li xwe kiriye.

Ew "Fermo xortino" dibêje, "Hûn bi xêr hatîne, li ser seran ser çawan hatîne."

Em, derbasî salona mîna qutiyê dibin. Fîlînta ne li mal e, lê valahiya wî qet xuya nabe. Her aliya salonê bi suretên wî hatiye xemilandin.

Beriya ku em dest bi axaftinê bikin, xanîma Aynur qehwe tîne. Can weha bêdeng e. Emê çawa dest bi xebêrdanê bikin? Ez teybê xwe ji çenteyê derfînim. Ew dibêje "Ne niha. Em dê gelek bipeyivin."

Di serê min de tu pirs tune ye, xeynê şîran...

"Fermo ser sifrê" dibê Ahmed Arif. Lê niyeta min ew e, ku ez Ahmed Arif ji wir derxînim bibim. Bibim ku? Bibim Diyarbakirê, Herranê, Wêranşarê, Bucaxê, Qeregeçiyê... Bibim erd û warê wan şîran... Wê hewayê...

Li sifreyê keşkek û goştê tenûrê. Fêkî, plakî, qatix û penirê tilox. Mirov dibê qey Ahmed Arif konekî ji spêdê çiyayê Qerecdaxê anîye û li navenda Enqerê vegirtiye. Ew şûşeyê araq vedike. Li ser şûşê, buhaya wê 8 hezar dinivîse. Beriya ku araq buhatir bibe, wî ev şûşe kirîye. "Ev demekê ye ez venaxwim. Ger hûn nehatibana, ev şûşe dê hê bima. Baş bû ku hûn hatin. Fermo, dest pê bikin. Ez venaxwim, li min qedexe ye" ew dibêje.

Em qurteke ji qedeha pêşîn vedixwin, ew jî dest bi xebêrdanê dîke. Behsa zarotiya xwe dîke... Şer, pevçûn... Nivîsandina şîra xwe ya

pêşîn, di xwendegaha navîn de... Şandina wê şîrê bo kovara "Yeni Mecmua" ku li Stenbolê dertê...

"Lê" ew dibê "ez nizanîm ew şîr hate weşandin an na. Ji ber ku min kovar nedît. Bes ji min re nameyekê hat. Tê de pesna min dihat dayîn. Wan digotin, tu jêhatî yî, nivîsandina xwe bidomîne."

Wê çaxê, ji bo wî, şairê herî mezin Faruk Nafiz e. Di xwendegaha navîn de, ew dest bi xwendina Nazim Hikmet dîke, lê hê nizane naveroka şîrên Nazim çî ye.

Gelo wî şîrên Nazim Hikmet çawan dixwendin? Ahmed Arif weha dibêje:

"Di her Malagel (Halkevi) de, pirtukxaneyekê hebû. Havîn û zivistan ez diçûm wir. Havînan hîn çêtir bû. Sîber bû. Her tiştê ku dilê, te dixwest, te dikaribû ji xwe re bixwenda. Hemû kovarên Tirkîyê dihate wir. Ji ber ku her Malagelê kovarek derdixist. Bo nimûne, li Izmîrê kovara 'Fikirler' derdiçû. Li Isparta 'Un', li Afyonê 'Taşınar', li Diyarbakirê 'Karacadağ' derdiket. Bi vî awayî min şîrên Nazim '833 satir', 'Gece gelen telgraf', 'Taranta Babu'ya mektuplar' di xwendegaha navîn de xwendin. Min Andre Gide û Balzac jî di xwendegaha navîn de xwendin."

Axaftina me çî li ser zarotî, çî li ser xortanî be, dîsan vedigere, tê ser şîrê. Baş e, gelo Ahmed Arif şîrên xwe çawan dinivîsand? Ahmed Arif dipeyive:

"Şîra min di destpêkê de weha - weha ye, bi şev hesanî tir e. Niha ez nikarim yekê ji wan bidim te. Di gel ku, ez gelek dixwazim bidim: "(û sê rêz jî şîra ku wî nû nivîsiye)

Xwîna min diherike Diclê
Çi li Erzurumê li min xin
Çi di nav Izmîrê de

"Şîr her tim di serê min de ye. Carna ez ji bir dikim, carna jî qet ji bir nakim. Carna jî tiştê ku ji bir dikim, piştî pênc salan, deh salan ji nişka ve derdikeve ser ruyê avê."

Baş e, pelik, pênuş, daktîlo?

"Na" ew dibêje, "Li ser pelika nanivîsim. Hema wisa wê rîtmê dibînim. Ango ne kê, ne zêde, ez rêzan peyda dikim. Rêz. Belkî ez serî-kevnare me, lê bila wusa be. Di şîrê de ez bawerî bi heysiyeta rêz û misrayê tînim. Ez gelek girîngî didim heysiyeta rêz û misrayê."

Şîr her û her weha di serî de, di dil de şikil girtiye. Dema çapkirinê, ew derbasî ser pelik (kaxiz) dibin. Ji ber ve hindê, hin şîr deh sal, hin jî bîst sal li benda derbasbûna ser pelikê mane. Lê "Otuzüç Kurşun" (Sî û sê Gule) cihê ye. Sî û sê Gule bi carekê hatiye nivîsîn."

Ez pelikeke sipî datînim ber wî. Ez dibêjim, "Binivîse Kekê" "Çend rêz ku di 'Min ji hesreta te qeyd kevin kirin' de tune ne, binivîse. Navê xwe jî, imza xwe jî"

Ew pênuş digre destê xwe, berçavkên xwe rast dîke û dest bi nivîsandinê dîke...

Wergêr: K. Fewzî

* Ev nivîs ji kovara "Cumhuriyet Kitap" hejmar 1, (9.02.1990) rûpel 4 an hatiye wergirtin. Nivîs ji alî şairêkî Tirk, Refik Durbaş hatiye amadekirin.

Sê
Şairên
Kurd...

Sê nivîskar; Ehmed Arif, Kemal Burkay û Orhan Kotan. Her sê jî şair in û ji Kurdistana Bakur in. Her sê jî, li gora xwe, navdar in. U her sê jî bi tirkî dinivîsin û zimanê wan yê ronakbîrî û nivîsînê tirkî ye. Lê belê, ji wan Kemal Burkay hem bi tirkî, hem jî bi kurdî dinivîse û di van demên dawîn de, ew berhemên xwe yên edebî, bêtir, bi kurdî diweşîne.

Ehmed Arif, heta niha, bi tenê kitêbeke şîran weşandiye; "Hasretinden Parangalar Eskittim" (Min ji hesreta te qeyd kevin kirin). Lê bi vî kitêba xwa, ew îro şairê herî mezin yê Tirkîyê tê hesab. Ew xwe wekî şairêkî kurd dihesibîne. Şairêkî kurd ku ji bégaviyê bi zimanekî biyanî, bi tirkî dinivîse.

Rewşa Orhan Kotan jî, çî bigire weha ye. Ew ronakbîr û şairêkî kurd e û ji mîj ve ye, di nav tevgera siyasî ya kurdan de ye. Ew bi kurdî nanivîsîne. Ji bégaviyê, berhemên xwe bi tirkî dinivîse.

Kemal Burkay jî, ji mîj ve ye, di nav tevgera siyasî ya kurdan de ye û ew serokatiya partiyekê siyasî dîke. Ew hem tirkî, hem kurdî, pir baş bi kar tîne.

Gelo nivîskarekî ku ne bi zimanê welatê xwe, lê bi zimanekî biyanî binivîse, dikare wekî nivîskarekî neteweyî were hesibandin? Ev pirsîyar li nik me kurdan hê baş nehatiye pirsîn û li serê mînaqaşê nebûye, lê xelkên din û doraliyên edebî, ji mîj ve ye, vê pirsê ji xwe dikin û li serê mînaqaşê dikin. Vê pirsîyarê welatên Afrîka, Asiya dûr û Hindîstan, Pakistan û hwd. pir mijûl kiriye. Ji ber ku piraniya nivîskarên van welatan nikarin bi zimanê xwe yê zikmakî binivîsin û di dewsa wê de, ew bi fransîzî û inglîzî dinivîsin. Mesela nivîskarên Cezayîrî Katip Yassin, Reşid Boudcedra, nivîskarên Fasî Abdullatif Laabî, Tahar Ben Jelloun, şairê Senegalî û endamê Akademiya Fransê Léopold Sédar Senghor, şairê Martinîkî Aimé Césaire bi fransîzî dinivîsin û nivîskarên Nijeryayê û xwediyê Xelata Nobelê Wole Synka û dostê wî Chinua Achebe bi inglîzî dinivîsin. U tu kes jî ji van nivîskarên navdar xwe wekî nivîskarekî fransîz yan inglîzî nahesibîne, -digel ku ew bi zimanê zikmakî nanivîsin. U tu kes jî wan re nabêje ku ew nivîskarên fransîz yan inglîzî in.

Di nav kurdan de jî, gelek nivîskar û şairên kurd ne bi kurdî, lê bi tirkî, farisî, erebî dinivîsin. sedemên vî yekê pir in. Piraniya wan, digel ku kurd in, bi kurdî nizanin, yan nikarin bir û baweriyên xwe û berhemên xwe bi kurdî binivîsin. Hin jî wan jî ditirsîn û xwe nadin ber dijwariyan.

Em divê, niha, ji xwe bipirsîn; kurdên ku bi zimanê biyanî dinivîsin, divê wekî nivîskarên kurd bîn hesibandin? Bi ya min, pîvanên vî yekê çend tişt in:

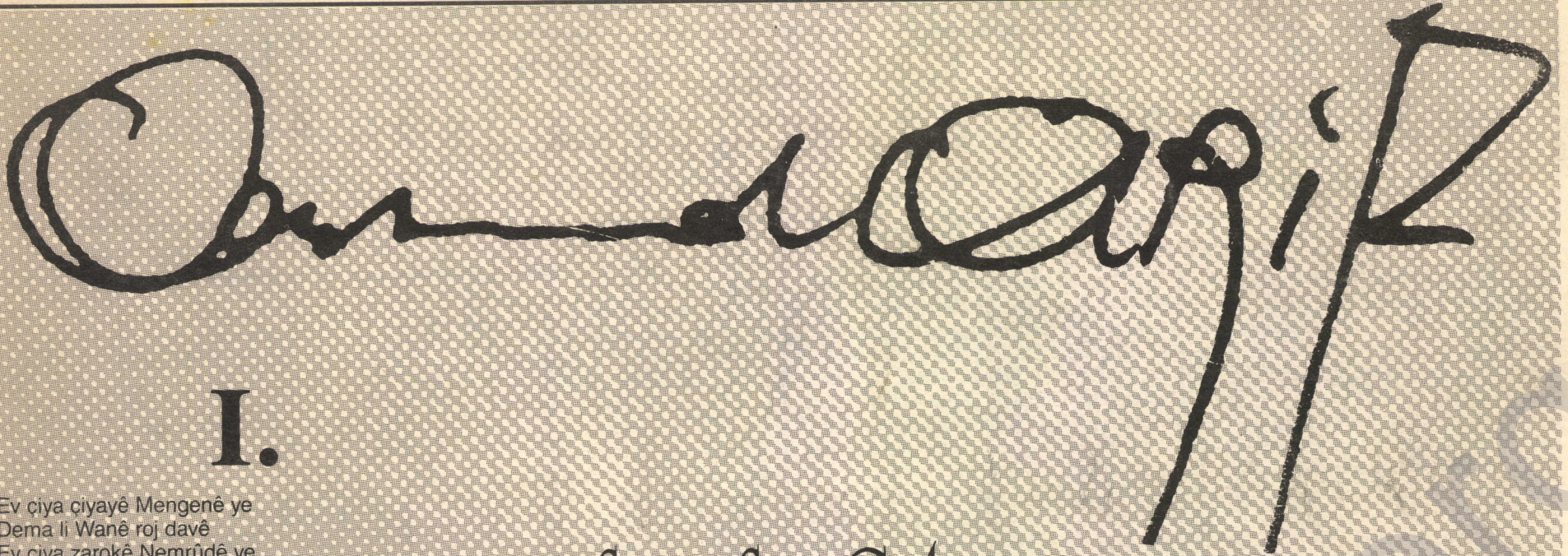
1-Nivîskar, bi xwe, çî difikire û xwe çawan dibîne, xwe bi çî huwîyetî (identîtet) dide nasîn. 2-Kahniyên berhemên nivîskar çî ne û ji ku ne. 3-Adet, tore, ziman, çand, pîvan û rabûn rûniştina netewe û welatê nivîskar di hunermendî û nivîskariya wî de çî rol dilîzin.

Di nav van de, tiştê herî girîng, xala yekemîn e. Eger nivîskar xwe wekî kurd û nivîskarekî kurd bibîne û xwe bi vî terhê bi nav bike, hingê ew nivîskarekî kurd e, bi şertê ku ew herdu xalên dawîn jî di berhemên wî de bixuyin. Eger weha nebe, her çiqas nivîskar kahniyên berhemên xwe jî welêt werbigre û welêt tesîr lê kiribe jî, pir zehmet e ku meriv wî nivîskarekî wekî nivîskarekî kurd bihesibîne û bibîne.

Kemal Burkay, ji xwe, bi kurdî jî dinivîse. Ehmed Arif û Orhan Kotan nikarin bi kurdî binivîsin, lê Orhan Kotan wekî nivîskarekî kurd tê naskirin û qebûlîkin. Ji ber naveroka şîrên wî, Ehmed Arif jî wekî nivîskarekî kurd tê hesibandin.

Mehmed Uzun

I.

Ev çiya çiyayê Mengerê ye
Dema li Wanê roj davê
Ev çiya zarokê Nemrûdê ye
Dema li hember Nemrûdê roj davê.
Aliyek te berfende digire, bergeha Qefqasan e
Aliyek te siccade, milkê Ecem e
Li serî gûşiyên cemedê
Li ser avan kevokên revok
Keriyê xezalan,
û refê kewên gozel...

Mêrxasî nayê înkâr kirin
Di şerê yeke-yek de ew qet neketin bin
Jin hezar salan vir ve zilamên vé derê
Agahdarîya hatinê em ji ku derî bidin
Ne refê qulingan e, ev
Ne koma sitêran e, li esîman
Dilê bi sî û sê gule
Sî û sê kaniyên xwinê
Naherike,
Gol bûye li vî çiyayê...

II.

Ji bin kaşê kevroşkekê rabû
Pişt belek
Zik çil-sipî
Belengaz, bi ducanî, kevroşkeke çiyê
Dil di dev de, wisan reben
Meriv tine tobê
Tenha, تنها bûn dem
Bê qisûr, berbangeke tazî bû
Nihêrî ji sî û sisêyan yek
Di zik de valahiya giran ya birçitiyê
Por û rih bûye bostekê
Di pêsiirê de sipih,
Nihêrî bi milên qeydkirî,
Mêrxasekî kezeppola,
Carekê li kevroşka belengaz,
Carekê li pişt xwe.

Filînta wî ya delal hat bîra wî,
Ku di bin balgîva wî de xeyidiye,
Hat bîra wî, caniya ku ji deşta Haranê anîbû
Enî bi moriyên şin
Û beş,
Se sim sipî,
Beza, tolaz û reşok,
Mehîna wî ya qemêr û seklawî.
Çawa firîbun li ber Xozatê!
Eger niha weha bêçare û girêdayî,
Weha li pişt wî lûleke sar
Nebûya.
Dê bikaribûya xwe bisparta bilindahîyan
Ev çiya, çiyayên dost, qedrê wî dizanin,
Bi xwedê ev dest meriv rûreş nakin,
Ev destên hoste ku
Di carekê de
Xweliya cixara veketî
Û zimanê kore-marê
Ku di bin tavê de mîna çikekî du bend e
Difirîne...

Ev çav, tu carî nehatine xapandin
Ev çavên ku ji pêşî ve dibinin
Qiyameta gelyên ku li benda aşîtan e
Û bêbextiya bi berf û nerm
Ya hendefan...
Bêçare,
Ew dê bihata kuştin.

Sî û Sê Gûle

Ferman bêhevî bû,
Êdî bila çavên wî marzerikên kor
Dilê wî teyrên berata bixwarina...

III.

Ez hatime kuştin
Li gelikî xalî, yê çiyân
Di dema nimêja sibê de
Radikevim,
Di nav xwinê de, bi dirêjahî...

Ez hatime kuştin
Xewnên min, ji şevan tarîtir
Kes napirse rewşa min
Canê min digirin bê ecêl
Nikarim têxim tu pirtûkan
Paşakî şifre daye
Hatime kuştin bê mehkemê, bê pirs

Kirîvo, halê min eynî weha binivîse
Dibe ku bêjin rîwayet e
Ev ne memikên gul in
Gûleyê domdomê
Di devê min de wesle wesle...

IV.

Fermana kuştinê bi cih anîn,
Mijê heşîn yê çiyân
Û bayê sibê yê hênîk û sivik
Di nav xwinê de hîştin,
Paşê li wê derê tîfing daçiçandin
Li paşlên me hûr hûr nihêrtin
Lê gerîyan,
Piştî min ya sor, malê Kermansahê
Tizbî û qutiya min girtin û çûn
Hemû jî dîyarî bûn ji Ecemîstanê...

Em kiriv in, merivên hev in û bi xwin girêdayiyê hev in
Bi gund û meznên hember ve
Xinamiyê hev in, ji sedsalan vir ve,
Giranê hev in alî bi alî
Mirişkên me tevî hev dibin
Ne ji nezaniyê,
Lê ji xizaniyê,
Em ji pasaportê dilsar bûne
Ew e curmê sebaba qetla me,
Edî navê me dê derkeve keleşiyê
Isatvan
Rêbir
Xayiniyê...

Ahmed Arif

Kirîvo, halê min eynî weha binivîse
Dibe ku bêjin rîwayet e
Ev ne memikên gul in
Gûleyê domdomê
Di devê min da wesle wesle...

V.

De lêxin law,
Lêxin,
Ez bi hêsaniyê nayem kuştin,
Di kuçikê min de hê agirê venemirî
U çend gotinên min hene
Ji kesên fama ra.
Bavê min çavên xwe da li ber Ruhayê
Û sê jî birayên xwe
Sê darên spehî,
Wek sê çiyayên ku ji emrê xwe re tîrnebûyî bûn.
Ji bircan, ji giran, ji minaran
Dema kiriv, pismam kurên eşiran
Li hember guleyên Fransîz şer dikirin,
Xalê min yê biçûk, Nezîf
Simbêlên wî nuh derketibûn
Delal
Sivik
Sivarekî baş
Gotiyê lêxin birano
Rojê namûsê ye
Û hespa xwe rakiriyê ser piyan.

Kirîvo, halê min eynî weha binivîse
Dibe ku wekî rîwayet were fahm kirin
Ev ne memikên gul in
Guleyê domdomê
Di devê min da wesle wesle...

Werger: *Nedim HEKARÎ*

□ *Kek Kemal, tu dikarî, ji kerema xwe, hinekî behsa xwe û jiyana xwe biki?..*

□□ Ez di sala 1937 li hêla Dêrsimê, qeza Mêzgirê, gundê Dirban hatime dinê. Kîjan roj, kîjan meh ne xuyeyî ye. Gor gotina dîya min, dem bihar bûye..

Em malbateke feqîr bûn. Qasî 40-50 donim erdê me hebû lê bejî bû û xêra xwe tune bû. Bavê min, xwendina xwe ya kevn hebû. Qurs dît û li gundên dorê bû "egitmen" ango dersdar. Zarotîya min di gundê me û van gundên dorê da derbas bû. Min sê salê pêşîn li cem bavê xwe xwend, hinî Tirkî û xwendin-nivîsandinê bûm.

Piştî xilaskirina dibistanê (ya pênc salî) çûm Akçedaxê, mekteba miellîman. Min şeş sal jî lê wê xwend (sala dawî li Dicle-Erganîyê) û diploma girt. Min sê salan li gundan miellîmtî kir. Her usa jî di vê mabeynê da min îmtihana lîsê da ji wê jî diploma girt û ketim fakulta Huquqê li Enqerê. Sala 1960 min huquq xilas kir. Sala 1964 min dest bi awûqatîyê kir li Elazîzê, piştê çûm Dersîm (Tunceliyê).

Di sala 1965'an da ez bûm endamê Partiya Karkerên Tirkîyê (TİP). Sala 1966 an da hatim girtin ji bo bendekî min li ser pîrsa Kurdî. Çar meh di hundir da mam. Sala 1969 û 1971 da sê caran hatim girtin, li Dêrsim, Dîyarbekir û Enqerê mehkeme bûm. Di sala 1972'yan derketim der welat, piştî efa giştî sala 1974 dîsa vegeim welat.

Di dawîya sala 1974 da me, tevî hevalan, Partiya Sosyalîst a Kurdistanê Tirkîyê çêkir. Di sala 1975 da kowara Özgürlük Yolu (Rîya Azadî) dest bi weşanê kir. Min tê da nivîsand. Piştî wê jî me rojname Roja Welat derxist.

Di Adara 1980 da sazûmana zordest êrîş anî ser partiya me. Ez derketim der welat û heya niha jî li der im. Dewleta Tirk ez ji himwelatîyê derxistim. Min di van salên dawî da kar û xebata xwe li derwelat ajot. Ez zewicî me, pênc zarokên min hene.

□ *Tu ji Dêrsimê yî. Serhildana Dêrsimê, 1937-38, çi tesîr li te û nivîskariya te kir?*

□□ Li hêla Dêrsim, hin berî sala 1937-38 jî gelek serhildan çêbûne. Dîya min malbata xwe di yek ji wan serhildanan da, hin di zarotîya xwe da windakiribû. Di 1938 da jî gelek meriv û gundiyan wê bi destî leşkerê Tirk hatibû kuştin. Wê tim behsa wan merivan, behsa bira û dîya xwe dikir. Û ji min ra digot, "tu hin di qundaxê da bûyî, ji hêla çiyê dengê topan dihat."

Gundê me û yên dorê ji serhildanê kêr zîrar dîtibûn, ji ber ku hêla Mêzgirê di serhildana dawî da bédeng bûye. Dîsa jî ji hemû gundan gelek meriv navdar birine û li paş Kêrta Mêzgirê kuştine.

Şik tune ku, tesîra van bûyeran hebû ku

18 salî vir da jî dinivîsim. Min bi şîer û hêkyat dest pê kir. Du roman û du hew jî piyes nivîsandin; çend hêkyatên min, romanek min û du kitêbên şîeran çap bûn. Ew hemû bi Tirkî bûn. Ji bo me firsend tune bû ku xwendin û nivîsandina Kurdî hîn bin. Zimanê Kurdî qedexê bû û bo hînbûna xwendin û nivîsandinê li dest me materyal jî tune bûn. Piştî sala 1972 ku derketim Ewrûpê materyalên Kurdî, xasima efrandinên Kamran Badîrxan bi dest min ketin û min xwe da ser hînbûna zimanê xwe. Di demê kurt da di heqê vî karî da hatim û min dest bi nivîsandina Kurdî jî kir.

□ *Tu bi du zimanan, Kurdî û Tirkî, dinivîsf. Bi du zimanan nivîsîn çawan e, çi his dide merivan?*

□□ Bi du zimanan nivîsandin, bi raya min dewlemendiyek e. Ji ber ku min berê xwendina xwe bi Tirkî kirîye, ev zimana baş hîn bûme, dikarim pê ra baş binivîsim. Lê zimanê Kurdî zimanê dayikê ye. Di zarotîyê da min bi wê dest pê kirîye. Bi aheng û kilmên wê mezin bûme. Zimanê dayikê jî hemû zimanan şîrîntir e.

□ *Rewşa zimanê Kurdî çawan e? Ji bo pêşvebirina zimanê kurdî, divê meriv çi bike?*

□□ Zehmetiyek ev e ku zimanê Kurdî di sedsala dawî da baş nehatîye şuxulandin û şunda maye. Wekî tê zanîn, zimanê gelan jî tevî wan, tevî jiyana aborî, civakî û çandî diguhurin, pêşva diçin. Hin gotin ji bir dibin û gotinên nu dikevin zimanan. Wekî di sedsalên dawî da bi hezaran gotinên nu di warê teknîk û zanistî da kete zimanan.

Kurdî di vî warî da şunda ma. Ew ne sûcê me û zimanê me bû, ji ber bindestîya me bû. Dijminên ku dest danîne ser welatê me, nehiştin ku Kurdî bê xweroir û nivîsandin.

Zehmetî ne tenê ev e. Wexta bi zimanekî neyê xwendin û nivîsandin, wexta ew bi serbestî neyê şuxulandin dewlemendiyên wê jî dernakevin pêş û gelek tişt ji bir diçin. Zimanê Kurdî jî, her çiqas di warê teknîk û zanistî da şunda maye jî, zimanekî kevn e, dewlemend e, gelek hêjayiyên xwe hene. Ev dewlemendî hîn jî di zimanê gundiyan da dijî. Îro jî em hîn ne azad in. Lê me bi rê û olaxên heyî, bi firsendên kêr dest pê kirîye bi zimanê xwe dixwînin û dinivîsin. Bi raya min, barê ku dikeve ser milê me yek ev e: Divê em xwe biwestînin dewlemendiyên zimanê xwe baş hînbîn. Pircaran di ziman da gelek gotin hene ku em pê nizanin, vê yekê bo ziman wek kêmasî dibînin û dixwazin wan gotinan ji nuh va çêkin. Çavkanîyên ziman yek efrandinên berê, yek jî -ku ya mezin ev e- gel bi xwe ye. Divê em ji van çavkanîyan baş hînbîn.

Ya duwemîn, divê gelek tişt ji nah şunda bê

vîsandinê ne. Em Kurdên Kurdistanê Tirkîyê pîranî gramêr û elifba Celadet Bedîrxan bi kar tînin. Lê dîsa jî hin problem hene kû bo me hemûyan e. Di vî warî da otorîteyêke resmî tune, ji ber vê jî gelek kes gor xwe guhartinan çêdikin. Di vî karî da, bi raya min, divê nivîskarên Kurd bi berpirsiyarî hereket bikin, cûdabûnan zêde nekin, kêr bikin.

Ev problem zû bi zû safî nabin. Jê ra wext û her usa jî dewlet lazim e. Divê di welatê me da bi zimanê me xwendin û nivîsandin serbest be, zanîgehên me, radyo û televîzyona me hebin û kovar, rojname û kitêbên kurdî bi serbestî çap bin.

□ *Rewşa edebiyata kurdî ya nûjen çawan e? Di vî warî de divê çi were kirin?*

□□ Wekî eyan e, ji ber ku welatê me parçebûyî ye, edebiyata Kurdî ya nûjen jî çend şaxê xwe hene: Wek Soranî û Kurmancî, edebiyata Kurdên Sovyêt û ya kurdên Kurdistanê Tirkîyê.

Bo me Kurdên Kurdistanê Tirkîyê karên edebî, ji xwe "nu" ye. Dewleta Tirk, bi salan edebiyata Kurdî ya nivîsandî ji bo me qedexê kiribû û ji ber vê yekê welayiyek mezin çêbibû. Niha, herçiqas zordestî li ser me berdeyam e jî, dîsa karê edebî di nav me da jî dest pê kirîye û pêşva diçe. Xasima li welatên Ewrûpa Xerbî bo nivîskar û ronakbîrên kurdan rê û olax hene. Lêkolîn, roman, hêkyat, çîrok, şîer çêdibin û çap dibin. Nivîskarên teze digên.

Ev pêşveçûnek baş e. Lê em hîn li destphêkê ne.

Berekî va nivîskar û hunermend bi xebat û efrandinên xwe ziman û çand pêşva dibin, berekîva jî ziman û çandêke pêşveçûyî nivîskar û hunermendên mezin digihîne. Ev herdu bi hevra girêdayî ne. Bi rastî, ne zimanê me heya îro ewqas hatîye şuxulandin û pêşva çûye, ne jî di warê nivîsandinê da hosteyên usa mezin gihane. Ji vê yekê ra jî wext

xwe bi bedewî û dewlemendiyên edebiyata gelên din bixemilînin. Hosteyên mezin usa digên. Divê em berekîva efrandinên nu çêbikin, berekîva jî efrandinên bedew ji edebiyata cihanê wegerînin ser zimanê xwe.

Xeterêk din li pêş nivîskarên me heye. Ji ber ku wan bi Tirkî xwendîye, hin kes pircaran bi Tirkî difikirin û piştê bi Kurdî dinivîsin; ango nivîsandina wan wek wergerandin e (tercume ye). Ev jî delalîya ziman xera dike. Divê meriv bi kîjan zimanî dinivîse, bi wî zimanî bifikire! Ji ber ku raman di mêjîyê merivan da bi ziman va dikele, şiklê gotinan distîne.

Her zimanekî rê-olaxên xwe, dewlemendîya xwe heye. Divê wexta em bi Kurdî dinivîsin, erda wê bikolin û dewlemendiyên wê bi kar bînin. Zimanekî zelal jî usa pêk tê. Û zimanê zelal zilanê delal e...

□ *Kek Kemal, bernama te ya edebî, ji bo rojên pêş, çi ye? Tu bi çi mijûl dibî?*

□□ Ji ber kar û barê siyasî ku giran e û ji min ra wext nahêle, ez nikarim ji karên edebî ra mijûl bim. Bona vê yekê jî di vî warî da plan û programeke min tune. Em hêvî bikin welat zû rizgar be, gel azad be, û hin kesên wek min bikaribin dev ji siyasîyê berdin û xwe bidin ber karê edebî. Lê xuyaye hîn karê li pêş me pir e.

Ez di van du-sê salên dawî da, carcaran ku wext dibînim çarînan dinivîsinim. hin tişt hene ku bo nîşandana wan bendên dirêj jî, kitêb jî têr nakin, lê çarîneke biçûk pircaran çiyê xwe gelek baş digire. Sibat 1990

ZINCIRA NIVÛSKARÊN KURD

1- Şêrko Bêkes; Hejmar 70 □ 2- Îhsan Aksoy; Hejmar 72 □
3- Osman Sebrî; Hejmar 74 □ 4- Kurdo Hûsên; Hejmar 75 □
5- Malmîsanîj; Hejmar 77 □ 6- Koyo Berz; Hejmar 77 □
7- Ehmed Qerani; Hejmar 77 □ 8- Mueyed Teyib; Hejmar 88 □

"Zimanê dayikê jî hemû zimanan şîrîntir e"

piştê ez ketim nav tevgera welatparêz û roşerger.

□ *Kengê te dest bi nivîsînê kir û çawan?*

□□ Hîn di mekteba miellîmiyê da hewesa min zef bû jî bo xwendina edebî. Min di wê demê da hin nivîskarên Tirk û gelek jî yên beyanî, yên bi nav û deng dixwendin. Min dixwest ez jî binivîsim û bibim nivîskar. Ji

çêkirin, nav û gotinên nu ku di zimanê me da himberê wan tune. Lê ew jî divê li ser koka berê û gor usûl qeydeyên ziman bîn çêkirin; ne ku herkes bi lez û bez ji ber xwe tiştan derxe û ziman tevlihev bike. Pîvana vê yekê, bi raya min ev e ku, em ji zimanê gel dûr nekevin. Xelk gotin û nivîsandina me fêr bike. Zimanê me zelal be.

Zehmetiyek jî hîn rûnenîştina qeydeyên ni-

lazim e.

Çawa hosteyên zêr û ziv li ser dişuxulin, bo ziman û edebiyatê jî usa ye. Ji bo derketina hosteyên mezin jêhatîbûn ne bes e, jîrî û çalakî jî divê. Ango ew bi kar û xebateke mezin digên. Di jorê da jî min got: Divê nivîskarên me xwe biwestînin, ji çavkanîyên ziman û çanda Kurdî baş hînbîn, tevî edebiyata Kurdî, ya cihanê jî baş binasin,

Kemal Burkay

Çemê deştê za bû li bin tava havîne
Çemê bin erdê çû giha ummanê
Bi halana nav û dengê ser avê xwe mexapîn
Kûr biçê, navê xwe li kevir û hesin binexşîne

Te cok kir li ciyekî şorax û bê dîn
Zadê bejn neda û bê ber ma fêkiyîn
Hêviya xwe winda meke cotkaro!
Erdê tevde, paqîşke, buguhurîn

Çarîn

Bilêdana çakûç hezaran çik dirêşin
Hedad şevê dihelînin, roja dirêşin
Hedadî ne gora bihtengan e, hevalo,
Berî xwe polake, hîn dest bavêje hêsin

Ji yek dilekî dikelin tên şa û jan
Wek histêrên ken û giri tên ji çavan
Tahl û şîrîn ku tamê didine hevdu
Bî vî rengî ye mirovî, emr û jiyan

Kar bi heval û hogiran şîrin e
Ne ba dara tenê, daristan be
Jîna te îro heye sibê tine
Dar dimre, daristan dijî û diçe

Ne bas e ji te ra ev roj, ba û baran, erd û emr?
Av û nan, şîer û kilam, evin, zanîn û huner?
Bo çî ye ev hêrs û kin, zulm û teda, şer û şîn
Mirov, şarevano, meymûna bi şûr û xençer!

Kemal Burkay

Îro ne wek du ye, hevalo, gotin kevn bû
Ji bin pirê gele av derbaz bû çû
Zîrekî û jîrekî ye hostê mezin dike
Lê hosteyê herî mezin tim jiyan bû

Rojekî hevalan ji Sokrat pîrsîn:
"Tu ji nezanan ditirsî, yan ji merivên dîn?"
Got: "dîn xêra xudê ne, bes pêşkarî mebe
Lê nezana welle meriva dikin din!"

Şoreşgerî ne bi gotin û laqirdiyan e
Bi kar û xebat e, hiş e, dil û jiyan e
Parva dike wek bira bi heval û hogir
Çî bar e çî kar e, êş û şa, av û nane

Heyyamo ji zamanê te ne gul, ne bilbil man
Şerava gulreng çû, rûperiyana reş girêdan
Niha çarîn li Evîne, evîndar li dar in
Ji kûze û kûzevan jî tenê ev xal û xil man

Li wir e, li welat, hevî, azadî û evin
Li bilqokên avê, li dor çemê zivîn
Jiyan hat û çû, mina bayek bû
Mina kilamek li daristana rengin

Gotin heye li ber bê ye, çilpîna avê ye
Gotin heye mixê pola, zêrê bin axê ye
Şîera ku ji dil bê, bi raman xemilî be
Erbab wê derfîne ji kûraya behrê ye

Hevalo, xem neke, nebê "li dinê ne gerîme"
Gerîn û nêrîn tişteke, dîtin tişteki di ye
Ger dinyayek li derva ye, yek ji di hundur te da
Dewlemendiya baxçekî biçûk jî bêdawî ye

Mirovo dilfireh be! Warê te ye ev cihan
Ev erd û av, gul û dar û zînar, ba û baran
Di bin roj û sitêran da, çî bakûr, çî li başûr
Ha li cizîrên dûr, ha li warê bav û kalan

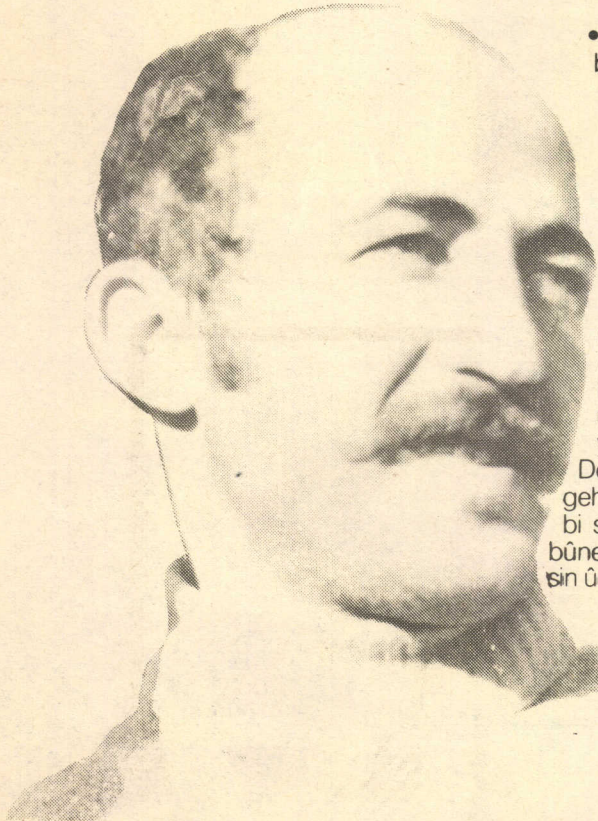
Roj wek çivîkên payizê çûn, lê venagerin
Darên emr xezal dibîn, çî bi ber, çî bê ber in
Yên ku barê xwe kişandin, kilama xwe gotin
Bi gîrî hatin dinyayê, bila dilşed herin

Famao ev çarîn bo dost û hevalên wek te ne
Tu dibê zûva mirî, an nebûy hin ji diya xwe
Xelkê welatê min i, an dûr, ji çî û maçîn î
Hozan dostê nemir in û şîer zmanê dilan e

Jiyîna wek şûreke milîtan hîn xweştir e

••• Gelek dostê min gava min dibînin, behsa şîrê dikin. Bi taybetî jî pirsra "Gelo tu şîr dinivîsi?" jî min dikin. Dirêj -li gor emrê mirovan- di nav qetên demên dirêj de carna tiştina dinivîsim. Ew, gelek caran, bitenê, bîr û baweriyên kesî in. Bê guman ew ne ew şîra ku ez lê difikirim, dijim û êşên bi dawî dide min û min dixê heyecanê ne, ango ew ne şîra jiyane ne. Ev demekê ye wekî neferekî têkoşîna netewî û civakiya welatê xwe, ez hewl didim ku erkên xwe bi cîh binim. Di vî warî de, her çalakî, her tewr, her bîr û baweriyaya nivîskî, jî min re wekî perçeyên dastaneke mezin tê. Demekê dirêj e, di fabrîke, zevî, xwendegeh, gundên çiyê û seranserê sînoran de, bi sedan milîtanên ku bi girseyên gel ve bûne yek, mil bi mil, dastaneke pîroz dinivîsin û dijîn. Di vî manayê de, di nav pîvanên ku tê zanîn de, nivîsandina şîr bêguman tiştê xweştir e. Lê jiyîna wek şûreke milîtan hîn xweştir e. Digel êşên mezin û bi xwîn, dastana comerdî û fedakariyên bilind tê jiyîn. Û ev yekê bê nivîsandin jî •••

★ (Ji pêşgotina pirtûka sêyemîn a Orhan Kotan "Sançî" (Qolinc), Nîsana 1983, Stockholm)

"ziman hîmê hebûna neteweyekî ye..."

Tu dikarî, ji kerema xwe, hinekî behsa xwe û jiyana xwe bikî?

Sala jidayikbûna min 1944 e, ez zarokê duwemîn yê malê me. Min xwendina xwe heta lîseyê, li Kurdistanê, li Mûş, Seert û Erzurumê kir. Min li Enqerê dest bi xwendina û nivîsandinê kir. "Dil Tarih Coğrafya Fakültesi" (Fakulta Ziman Dîrok û Erdnasîyê) kir. Destpêka xebata min a siyasî jî hingê ye. Ew sal, salên dijwar û zehmet bûn. Hingê kapitalîzm li Tirkîyê bi pêş diket.

Di destpêka 1960-an de ordiya Tirkîyê dest da ser hukim û jiyana siyasî pir germ bû. Xort dimeşin, tiştine protesto dikirin û tiştine diparastin. Tevergera xort û xwendevanan ku ez jî tê de, bûm, bênaverok û bêhedef bû. Hingê mesela kurd û doza kurdan jî bi pêş diket. Di 1959-an de 49 ronakbîrên kurd hatin girtin, di rojname û kovar bi kurdî derdiketin, lê ez û nîfşê me, em li derveyî vî pêşketinê bûn. Ez, ji tevergera sîyasî bêtir, di nav xebateke edebî de bûm.

Di dawîya 1960-an de, xort û xwendevanên kurdan li bajarên mezin yên Tirkîyê û li Kurdistanê komeleyeke kurdî "Devrimci Doğu Kültür Ocakları" (Komele Şoreşger û Çandî yên Rojhilatê) vebû. Vê komele pir alîkarî li pêşketinê kir. Di destpêka 1970-an de ordî careke din hate ser hukim û welatparêz û şoreşger hatin girtin. Welatparêz û şoreşgerên kurdan li hember dadgehên eskerî, li Diyarbekirê, xwe, tekoşîna xwe, welat û tarîxa welatê xwe parastin. Vê parastinê alîkarî li min û hevalên din kir ku em hîn çêtir û kurtir mesela xwe, doza Kurdistanê tebigîhên. Lê di eynî wext de, wê parastinê kêmaniyên me, di warê ziman, tarîx, çand, siyasî û edebiyata kurdî de, nîşanî me da. Mesela zimanê kurdî, giringiya bikaranîna zimanê kurdî, bi her awayî, derket pêş. Ji

lewre di 1975-an de, me weşanxana "komalê" li Enqerê vekir. Ez xwedî û gerîndeyê weşanxanê bûm. Tevî min gelek kesên din, nivîskar, xwendevan, mele, gundî, karker û hwd. di avakirina "Komalê" de hebûn.

"Komal" bû gaveke heja. Me bi qasî 20 kitêb li ser Kurd û Kurdistanê weşandin. Û paşê, gava RIZGARÎ di 1976-an de dest bi weşinê kir, min bi her awayî alîkarî lê kir. "Rizgarî" berde wama "Komalê" bû. Vê demê, dema "Komal û Rizgarîyê" di warê hişyarbûn, pêşketin û jixwevegerîna de, pir alîkarî li kurdan kir. Û paşê jiyana sîrgûniyê, penahendetiye dest pê kir, di sala 1980-an de.

□ Te çawan dest bi edebiyatê kir? Jiyana te ya edebî?

□□ Hé di zaroktiya xwe de, ez rastî edebiyatê hatim. Di cejnên de, min, şîr di xwendin. Di lîsê de min di rojname xwendevanan de tiştine nivîsin. Li unîversîtê min existensiyalîzm nas kir. Hingê ez di bin tesîra şîr û edebiyata tirkî de bûm. Min kitêba xwe ya şîran ya yekemîn "Boyunduruk" (Nîr) di sala 1964-an de weşand. Piştî wê, demekê dirêj, min şîr neweşandin. Jiyana aktîv bû û ez diguherim. Ji xwe, gava min mesela kurdî hîn çêtir nasî, dîtînen min ên edebî jî çelqiyên û guherîn.

Kitêba duwemîn ya şîran, "Gururla Bakıyorum Dünyaya" (Ez bi serbilindî li dinê dinîhêrim) di sala 1976-an de derket. Paşê xebatên siyasî rê li xebata edebî girt. Niha jî, ji bo min, xebata siyasî li pêş e. Şîr jî bo min jiyana e. Jiyana min jî niha digel nexweşîya min, siyasî ye. min şîrên xwe yên herî baş di navbera 1969-1974-an de nivîsin. Wê gavê teverger xurt bû, zordarî pir bû, liberxwedan geş bû. Şîrên min yên wê demê encama ji-

yan û xebata min bû.

Li derveyî welêt jî min kitêbeke şîran weşand. Li derveyî welêt nexweşîyê xedar kete pêşîra min, ez jî mirinê xelas bûm. Hingê min şîr ne nivîsin û tevî kitêba min "Sançî" (Qolinc) ew weşandin.

Lê ez divê bibêjim ku dîtina min ya edebî, berî 15-20 salan, guherî. Hingê ez hîn çêtir hîn bûm ku ez kurd im û asimîle bûme. Ez bi tirkî dinivîsim, ji ber ku ez asimîle bûme. Zimanê min yê ronakbîrî zimanekî din e. Min hemû xwendina xwe bi zimanê tirkî kir. Meriv 20-25 sal bi tirkî dixwîne. Kurdî qedexa ye. Gava meriv têdigihê ku meriv kurd e, hingê divê mesela zanîbûnê, jî nû ve, dest pê dike. Hingê divê meriv kurd bûnê bi her awayî bizanibe. Wê çaxê meriv têdigihê ku heta wê gavê meriv bi zimanê neteweyekî din nivîsiye û ji gelê xwe dûr bûye. Meriv dikare derdê gelê kurd bi xwe re nikare zêde tişt bide. Ji ber ku zimanê gelê kurd, kurdî ye. Meriv nikare zanîne biguhezîne gelê kurd. Şîr bi zimanekî tê nivîsin. Wergerandina şîrê pir zehmet e. Şîr ne wekî çîrok, kurte-çîrok, romanê ye.

Piştî ku ez hatim derveyî welêt min meselê hîn çêtir, firehtir, kurtir fahm kir.

□ Niha tiştêkî berbiçav li meyanê ye.

Li her perçê Kurdistanê ev tişt xwuya dike. Li Tirkîyê hîn bêtir. Gelek kurd ne bi zimanê xwe, lê bi zimanê neteweyekî din dinivîsin. Rewşa te jî weha ye. Tiştê ku tu li serê dinivîsi û tiştên ku alîkarî li nivîsîna te dikin, Kurd û Kurdistan e. Em dê çawan li nivîskar, hunermend û ronakbîrên kurd ku di vî rewşê de ne, binîhêrin, wan çawan bisînişînin?

□□ Du aliyên vî meselê hene; aliyê çandî û aliyê siyasî. Îro, aliyê siyasî, hîn bêtir, li pêş e. Ji ber zordariyê li her çar dewletan jî kurdî li pey tirkî, erebî û farisî tê. Ma ronakbîrê kurd çî bike, çî alternatîfên wî hene? Heta ew mezin dibe dixwîne û bi kurdiya xwe dihesse, ew asimîle (ji aliyê ziman) dibe. Ji aliyê têgihîştina ronakbîrî, mixabin zimanê ronakbîrî tirkî, farisî û erebî ye. Gava ronakbîrên kurd baş bi kurdiya xwe dihesin, hingê ew li xwe û çanda xwe vedigerin. Ronakbîrê kurd jî bêgaviyê, bi zimanekî din li xelkê xwe vedigere. Ji lewra zimanê kurdî dibe zimanê peyvîne.

Pêşvexistina zimanê kurdî jî, dîsan, bi xebata siyasî girêdayî ye. Hemû ronakbîrên kurd bi kurdî binivîsin jî, hawilekî mezin dê bi dest nekeve. Hemû rojname û kovarên Kurdistanê Tirkîyê bi tirkî ne. Xelk bi tirkî bêtir fêhm dike. Zanîna bi tirkî diguheze xelkê. Gava Kurdistan rizgar be, nîfşekî-du nîfşê pê perwerde bibe, hingê kurdî dikare li cihê rûnê. Li Kurdistanê Tirkîyê her tişt bi tirkî tê afirandin. Ronakbîrên tebîî (feqê, mele, seyda, dengbêj) ku di nav xelkê de dijîn, kurdî diparêzin. Ji ber rewşa dijwar, digel ku du sed - sê sed sal derbas bûye, hê jî esereke nû nikaribûye Mem û Zîn a Ehmedê Xanê derbas bike.

Şert û merc xirab in. Ronakbîr û nivîskarên herî mezin yên Tirkîyê Kurd in. Ew her tiştê xwe ji kurd û Kurdistanê wêdigrin. Gelekî wan vî yekê înkâr dikin û xwe wekî

Tirk dibînin. Ev awir tiştêkî xirab û pir bi xeter e. Beşekî jî wan jî bêdeng dimînin û tiştêkî nabêjin. Wekî Yaşar Kemal. Ew her tiştê xwe, bi her awayî, ji Kurdistanê wêdigire. Lê ew xwe wekî nivîskarekî Kurd nade nasîn û bêdeng dimîne. Ew dizane ku gava ew wekî nivîskarekî Kurd derkeve meyanê, ewê li Tirkîyê pir tişt wunda bike û dewletê li wî vegere. Ehmed Arif hîn çêter e. Ew xwe înkâr nake. Gerçî ew ne di nav tevergera kurdî de ye û bi aktîvî naxebite. Lê ew xwe wekî şairekî Kurd dibîne û pê serfiraz dibe.

Kesên wekî Yaşar Kemal pir in. Meriv nikare wan bi xayîntî bi nav bike. Lê dil dixwaze ku ew jî alîkarî li tevergera kurdî bikin.

□ Baş e, tu, wekî nivîskarekî sîrgûniyê çawan dibîni? Çawan dijî?

□□ Sîrgûnî trajediya sedsala me ye. Sîrgûnî ecêb nexweş û neşêrîn e, tiştêkî hov û wehşî ye. Meriv ji xwe, ji welat û gelê xwe, ji çand û zimanê xwe bi dûr dikeve. Sîrgûnî jiyana û pîvanê merivan diguherîne û wan jî hev dixîne. Sîrgûnî êş û jan e. Meriv nikare wekî berê bikêr û xebatkar be.

Bi baweriyaya min, meriv divê li dijî xirabî û nexweşiyên welatê xeribiyê şer bike, her tiştê bike çekê şer û xebatê. Edebiyat dikare roleke mezin bilîze. Ji xwe sîrgûnî qedera kurdan e. Li welêt jî, gava me jî Milazgirê bar kir û em çûn Enqerê hingî ew jî sîrgûnî bû.

□ Gerçî tu bi kurdî nanivîsi lê bala te li ser edebiyata kurdî ye. Bi qasî ku tu dibîni, rewşa ziman û edebiyata kurdî çawane?

□□ Li Ewropayê, di vî warî de xebatekî xweş û heja heye û ev xebat hevî dide merivan. Gerçî ew xebata hê jî bi kesa dimeşe. Li Ewropayê du akademî û enstîtûyên Kurdan hene, lê hê jî berhemên wan xwuya nakin. Pêşketineke baş heye, lê terî nake. Divê Kurd sewiya zanîne bilind bikin. Ev jî bi dezgah û rêxistinanan dibe. Gelek kar û xebat divê bête kirin.

Li derveyî welêt pêşketin baş e, lê li Kurdistanê Tirkîyê xirab e. Li wir tirkî bûye serdest. Herkes bi tirkî dipêyve û dinivîse. Gelek tişt ji girtîgehên Tirkîyê jî me re tên, ew hemû bi tirkî ne. Xeter di vir de ye. Xwezî niha sînema kurdî hebûya. Tesîra sînema li ser xelkê gelek e. Ger sînema hebûya, wê alîkarî pêşketina zimanê kurdî bikira... Mesela Zimanê Çiyayî li Tirkîyê, bi tirkî jî aliyê kurdan tê lîstin.

□ Wekî şair û ronakbîrêkî kurd, ji bo rojên bê, çî plan û xebatên te hene?

□□ Ji bilî kar û barên Kurdistan Press'ê, ez niha, ji şîr û edebiyatê bêtir, li ser tarîxê difikirim û dixebitim. Ev bûn 20 sal ku ez li ser tarîxê hûr dibim. Xebatên li ser ziman, edebiyat, çand pir girîng in. Nemaze ziman. Gava neteweyekî zimanê xwe wunda bike, ew huwîyeta xwe ya neteweyî jî wunda dike. Lê ji bo ku ew xebat baş bimeşin û bikêr bin, divê meriv li ser tarîxa xwe xwediyê bîr û baweriyê rast û kûr be.

Niha rewşa min a sihhî (tenduristî) pir xirab e. Ez biqasî deh caran ketime bin kêra doktoran. Eger rewşa min hinekî baş be, ez dixwazim wekî projeyê dirêj, li ser tarîxa nûjen a Kurdistanê, 1806-1976, bixebitim û binivîsim. Ev wext û dem tarîxa Kurdistanê de, bi baweriyaya min pir girîng e. Wekî kurdêkî, ez dixwazim vî wextê binivîsim. Di warê edebiyatê de jî, ez bi hevî û heyecan im. Lê rewşa min û rewşa sîrgûniyê rê nade ez binivîsim.

Sibat/1990

★★★

Orhan Kotan

Mesaj ji dostên milîtan re

ji bo dinyake nû birano
ji bo dinyake nû ev şer
ev xwîn
ev zulim

ji bo dinyake nû birano
ji bo dinyake nû ev aram
ev rik
ev qolinc

2.

cendekên zarokên birçî û qehpikên biçûk
demokrasiya qesabxanan di bin dîwaran de dilerize
di kuçeyên parsekan de îhtilal

kirasên belengaz li xwe dîke
ji ber ku finans kapîtal bi kumê xwe yê kolonyel
û bi rihê xwe yê dirêj û sipî
meclîsên neteweyan qehîm girêdane
bi çerxên har yên dolaran
rahên çîyan diqelişîne
întixareke kevnar di qefesa can de
bi înadî li şoresên durû yên generalên cuntayî
û ji bo xatirê ordiyên dagîrker
hêy lê, çavê te bixwum demokrasiya
ku bi serqiloc
û destqeyidkirî ye
û esnafên noker
û hemû sextekar û bênamus
çivîk venaşînin ser benên telgrafan
zindanên tîrsê li ser dilê xama rûniştîye
reşandîye strana tarî ya birçîbûnê
li ser misilmanên belengaz yên her pênc wextên selayê

4.

Aha, welatê min bûye cendera zilmê
der û dîr mezbehe
navend giyotîn
êvaran dewsa nan
qehir vediguhezî ser sifreyan
û bi şev jî
însanên welatê min ni bi bermaliyên xwe re,
bi êş û kulên xwe radizên
li eşayîrên payebilind û xwedîşahi menihêrin
stran û dîlanên wan derew
pevçûnên wan derew
li milê dinê çîyan
pişt û stûxwar
mal kavil û wêran
û li vî milî
dizî,
û talan.

6.

Îxanet bi destên xwe yên revok û bi dilê xwe yê mîrkuj
di hewşên mizgeftan de sêdaran daçikîne
zarokên ciwanmêrd ên serxwebûnê

li ber devê xwekustîna mawzeran
Xalit Begê Cibrî, Seyîd Riza di întixara mawzeran de
şikeftên Dêrsimê straneke heyveronî ne
mîrê mîran nema dikare biqîre
ew bêdeng e, serdar û fermanîdar du rû ne
û Millî Cephe bi pêxasiyeke pozbilind
hinekî Marks hinekî Hitler
begên kurdan ku hatine xeniqandin
dî gorên xwe de tî gulebaran kirin
û Mistefa Kemalê di elîfbêya burjuwazî de

di van çîyan de nîr
li stûyê stranên me yên hennekirî hatin xistin
bi navê biratiya gelan
di van çîyan de zikên jinên biducanî hatin qelişandin
di van çîyan de *îstîklala tam* hat fetisandin
lê lûle hê sar nebûbûn
rizgarîxwazên millî dimeşîyan
pê li serên bi xwîn yên zarokan dikirin
û dimeşîyan rizgarîxwazên millî
ji bo qetlîamên millî

...

nanê me tunebû
guleyên me tunebû
axa me
ku me bi hezaran can
û hêviyekê li serê diçand
tunebû
miriyên me wekî çîyan li ser hev vegezîzîn
û namûsa me di bin lîngan de ma

...

lanetbûyî
zar zêç
jin û dewarên me
birçî

...

Ew bi çakêtên xwe yên çerm
û bi potînen xwe yên reş
ordiyên talanker nebûn
ew neferên kuvay-î millîye bûn
ku me bi hev re nanê reş
seriyekî pîvaz parve dikir
û cendekên me, bê şîn û bê civat, li nik hev dihatin ve-
şartin
cendirme, pijangên bixwîn yên zor û zulmê
Zîlanê bi xwîn rê nade
ji hal û hewalê fahm nake
wey lo, lo, lo, wey lo
li pey me alayîya siwarî
li ser me *makînalî*

Orhan Kotan

7.

*Dosto, mebesa me bi yeko yeko gotina van tîştan ew e,
ku tu bizanibî ka tu ketiye nav şerekî çîqas dijwar*

tîfus û qanser
û siyatîk
dîfterî
qelsbûna dil, ulser û hwd.
û bi hemû xirabî û nexweşî
di ser de jî birçîbûn
di ser de zordestî
û di ser de jî zîndan,
xum xumeke bêdeng e keysarê tebiyetê
şitil qels in
di çîyan de êşa xemgîn a hêviyê
di nav singa axê de tov rûçikiye û bi xwîn e
û stranên me di nav xwînê de ne

"roja zivistanê ye gul nabîşkovin
bilbil naxwînî li ser şaxan
dil dixwaze dest nagihîyê
wey li min
ez birîndar im
ji hundir
yarê ji hundir biqelişîne dilê min"
aha namûs
ji kedera xwe li întixarê diponije
û qehra vê beroşa vala
ji xwe fêdî dîke
axa ku yekî bi yek nade
cot, cobar
gayê pîr
zar zêç
birçî û tî
ne çûyîn
ne hatin
û di çîyan de
mehkumên tahzî

DEV—GENÇ RADİKAL KÜRT ÖĞRENCİLERE KEMALİZMİ DAYATIYOR!

İdeolojide geriye dönüş!

□□□ "Bugün sosyalist devrimcilerin gündemini, İstanbul Kumkapı'da diri diri yanan işçi çocuklarının ölümü, Kürdistan'da sömürgecilerin işbirliği sonucu kendi ülkelerinde esir kamplarında yaşayan 3000 peşmerge ailesinin zehirlenmesi ve TC ordusunun baskı ve zulmü altında kendi toprağını bırakıp sömürgeci Irak devletine göçmek zorunda kalan mazlum Kürt ulusuna yapılanlar, Kürdistan'da dokuz militanın katledilişi, Zonguldak'ta göçük altında kalan üç işçinin ölümünü protesto almalıydı."

□□□ "İstanbul Üniversitesinde yapılan forumda Dev-Genç adına çıkıp açıklama yapan kişi kınama mantığını şöyle açıklıyordu: "Saldırının geldiği noktaya dikkat edelim, öldüren faşist devlettir, oligarşidir." Aynı mantıktan hareketle sormak gerekir, aynı nitelikteki Kenan Evren oligarşi tarafından öldürülürse, yine de "devrimciler" böyle bir öldürme olayını kınayacaklar mı? 'Sosyalistler' düne kadar faşist dedikleri Dekan'ın da desteğini alarak, boykot koydular!!!"

Geçtiğimiz günlerde Kurdistan Press'in İstanbul muhabirlerinin merkez büromuza geçtikleri haberlerin tümü aynı konuyu işliyordu. Konu, Prof. Muammer Aksoy'un öldürülmesi nedeni ile İstanbul Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde Dev-Genç'in koyduğu eylemlerle ilgili idi.

Muhabir arkadaşlarımızdan Rayber'in geçtiği kısa haber şöyleydi:

"5 Şubat günü Türkiye'nin bir çok yerinde Prof. M. Aksoy'un öldürülmesini protesto eden eylemler konuldu. Bu eylemlerden biri de İstanbul Üniversitesi'ne bağlı fakülte-lerde yapıldı. Öldürülme eylemini protesto eden başta Dev-Genç olmak üzere, Türk solundan bir çok grup, üniversitede boykot konulması yönünde faaliyete başladılar. Sabah-tan, okul, yazı ve pankartlarla donatıldı. Girişler engellenmeye başlandı. Daha önce içeri girenlerin de dışarı çıkılmaları istendi. Türk solunun büyük bir kesimi böyle bir eylemin gerekli olduğunu vurgulayıp, ancak Dev-Genç'in dayatmacı ve grupçu tavrına sitem ederek dışarı çıktılar.

Bir grup Kürt öğrenci ise, Aksoy'un kemalist niteliğinden dolayı eyleme katılmadılar. Kürt öğrenciler, Dev-Genç'lilerin: "Tarafınızı seçin! Faşist misiniz, devrimci mi?" soruları ile karşılaştılar. "Çok radikal" geçinen bir kısım Kürt öğrenciler ise, ortamın gerginleşmesinin olumlu olduğunu belirterek, Dev-Genç'i desteklediler. Eylem, öğleden sonra iki günlük boykot kararına rağmen, Dev-

Genç'lilerin okulu terketmesi ile sona erdi."

Bir gurup Kürdistan Press okuyucusu imzası ile gönderilen "Bir Kemalizin öldürülüşü üzerine" başlıklı yorumda ise, bir bölümünü üst başlıklara aldığımız belirlemelerden sonra şunlar söyleniyordu:

"12 Eylül yenilgisinin açılmaya başladığı bir dönemde, bir kez daha görüldü ki kullanılan bütün radikal söylemlerin ve Marksist kavramların altında Kemalizm durmaktadır. Görünen odur ki Kemalizm muhtevaya egemen olmuştur artık. Bilinen bir gerçek de sosyalistler ve Kürdistanlı devrimcilerle, Kemalistlerin aynı saflarda olmayacağıdır!"

Kürdistan Press'in gönüllü muhabirlerinden Evin Fırat ise, konunun teorik çerçevesini çizdikten sonra şunları yazıyordu:

"Bu gün Türk solunda bir çok örgüt sosyalizm için mücadele ettiklerini kapitalizme karşı savaştıklarını söylüyor. İdeolojilerini de bu temelden yükseltiyorlar. Oysa, özlendirde taşıdıkları küçük burjuva zaaflarını yenemiyorlar. Düzenin bir parçası olmaktan öteye gidemeyen, kendilerini yaptıkları bir kaç reaksiyoner eylemle, devrimci ilan eden ve her eylemleriyle "devrimler" yapan bu gruplar, aslında Kemalizmin zincirlerinden ve esaretinden kurtulamamışlardır. Bu hareketler bir demok-ratın bile kabul etmesi gereken ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını bile kabullenmeyen, Kemalizmin verdiği Misak-i Milli sınırları içinde kendi şövenistliğini açıkça sürdüren, bunun dışındaki her siyasi varlığı milliyetçilik, şövenistlik, bölücülük gibi kav-

ramlarla damgalayan; bu konuda tamamen burjuvazi tarafından belirlenen ve onu aşip alması gerekli olan tavır bir türlü alamayan; sürekli bir kısır döngü içinde dönüp duran hareketlerdir.

Bunun birçok örneğini pratik hayatta görmek mümkün. Bu devrimci (!) hareketler pratik hayatta söyledikleri sözler ve koydukları tavırlarla bunu sık sık ortaya koymuşlardır. En güzel yansımalarını da öğrenciler arasında görüyoruz. Son günlerde kamuoyunu oldukça meşgul eden bir olay yaşandı. 31 Ocak Çarşamba günü Prof. Muammer Aksoy silahlı saldırıya uğrayarak öldürüldü. Basın, olayı, 'İslami Hareket' adlı bir örgütün üstlendiğini duyurdu. Bu olaydan kısa bir süre önce 1 Mayıs 1989'da öldürülen Muhammet Ali Dalcı'nın katili olarak lanse edilen Trafik Polisinin devrimci sol güçler tarafından öldürülmüş olduğunu basın ve kamuoyunun gündemini oluşturuyordu.

Şimdi ise, "solcu, demokrat" hatta "devrimci" olduğu söylenen Muammer Aksoy sağ güçler tarafından öldürüldü. Burjuva basını olayı kitlelere duyururken, '12 Eylül öncesini hatırlatıyor.' 'Yine sağ-sol çatışmaları' teranelerine sarıldı. Yine devlet baba hakem rolü üstleniyor. Ve genel olarak devrimciler, marksist olduklarını iddia eden hareketler olaya ilişkin yaklaşımlarında burjuvazinin üretmiş olduğu politikaların dışına çıkamayarak, hatta onun iyi bir uygulayıcısı olarak tutum sergilemiş ve bir anda "devrimci, demokrat, ilerici, yurtsever" oluveren Muammer Aksoy'un öldürülmesini protesto etmek amacıyla bir dizi eylemlilik süreci başlatmışlardır.

İstanbul Üniversitesi bünyesinde 5 Şubat Pazartesi gününden itibaren uygulanmak üzere iki günlük boykot kararı alındı. Boykot yalnızca Edebiyat Fakültesinde gerçekleşti. Çünkü Dev-Genç olaya tek başına sahip çıkmak istedi ve öğrenci derneklerinin almış olduğu eylem kararının altına kendi imzasını attı. Diğer gruplar salt bu nedenden dolayı boykot eylemine katılmadılar. Dev-Genç, bu kararın Edebiyat Fakültesi Dekanı tarafından da onaylandığını belirterek, kitleleri eyleme uymaya zorlamış, eyleme uyanlar, "devrimci" uymayanlar ise, "karşı devrimci, faşist" suçlaması ile yüzyüze kalmıştı. Eylemi protesto etmek isteyen Kürt arkadaşlara tahakkümü bir şekilde yaklaşarak, protestolarını gözönünde bulundurmadıkları gibi kendi eylemlerine uymaları için zorlamışlardır. Daha sonra yapılan okul forumlarında aynı tavırlarını sürdüren siyasetler, olayı politik yönden değerlendirmek yerine birbirleriyle boğazlaşmışlardır.

Okulda tüm bu olaylar olurken PKK sempatisini olduklarını belirten öğrenciler, Dev-Genç'in yaptığı bu eyleme katıldılar. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde en radikal tavırları kendilerinin koyduklarını söyleyen ve kendisinden başka bir güç tanımayan PKK sempatisizleri, böylesi bir eylemde Muammer Aksoy gibi, Kürdistan'daki katliamların ideologu, cuntacı ve kemalist biri için yapılan eyleme sessiz kalabiliyor, yapılan eylemlere en ön sıralarda katılabiliyorlardı.

Kemalizmin kabulü demek, Kürt halkını yok saymaktır. Binlerce mazlum insanı kana

ve ateşe boğmaktır. Bizzat kemalizmin ideologu olan böyle bir adama, "demokrat", "ilerici" deyip, yapılan eylemlere sessiz kalıp, katılmak, mazlum bir halkın kaderini tayin için yola çıkan bir örgüt taraftarları için pek de uygun bir tavır değildir.

Aynı süreçte Dersim'de, Kürdistan dağlarında 9 devrimci insan katledilmiştir. Diyarbakır kampında 3 binden fazla insan zehirlenmiş, bu kamplarda yüzlerce çocuk bakımsızlıktan ölmüş, tampon bölge oluşturulmak üzere Kürdistan köyleri zorla boşaltılmaya başlanmıştır. Tüm bu olaylara tepkisz ve sessiz kalınabiliyor!

"Burjuvazinin belirlediği alanlarda eylem yapmak, onların belirlediği duruma uygun davranmak, sonra da, 'Muammer Aksoy için eylem yaparız, devrimcilerin gücünü gösteriyoruz' demek devrimci mücadeleye hiçbir şey kazandırmaz.

Devrimciler herzaman muhtevalarına uygun eylemliliklerde bulunurlar. Burjuvazinin çekmeye çalıştığı düzeyden kurtulup, kapitalizmi teşhir yönelik eylemler yapmalı, kapitalizmin teşhir edilecek o kadar yanları var ki, bu iş için düzenin de kabul ettiği kişileri ve olayları kullanmak devrimci bir eylem olmaz."

İstanbul muhabirlerimizin merkez büromuza geçtikleri haberlerin genel içeriği bu yönde. Bu haberlerdeki yorumlara katılmak ayrı bir konu. Ancak, görünen odur ki, gençlik hareketleri en az 20 yıl gerilerde duran ideolojik kalıplara girmiş durumdadır. 1930'lu yıllarda eski TKP MK üyeleri tarafından

Kemalizme giydirilen anti-emperyalist, devrimci elbiseler, 1960'lı yıllarda Doğan Avcıoğlu'nun başını çektiği YÖN ekibi tarafından yeniden gündeme getirilmiş ve Marksist saflarda bu akım kendisini Milli Demokratik Devrim olarak ifade etmişti. Soy bir milliyetçiliğin ifadesi olan MDD'nin tarihsel fonksiyonu cuntalara hizmet olarak hayata geçti. THKP-C bu mantığı "Kemalizm, küçükburjuvazinin anti emperyalist tavır alışdır" yorumunu getirdi, THKO, "Tam Bağımsız Türkiye için Mustafa Kemal Yürüyüşü" ile cuntaya kan verdi. Devrimci gençlik, postal ve parkaların üstüne bir de kalpak takarak "İkinci Kuvayı Milliye" ruhunu diriltmeye çalıştı. Bu çarpıklıkların faturası ise 12 Mart müdahalesi ile zıندانlarda ve darağaçlarında verildi. 70'li yıllarda da bütün öz eleştirilere rağmen gerekli derslerin alınmadığı görüldü ve 12 Eylül bu zaafların üstünde şekillendi. 12 Eylül yükselen devrimci dalgayı kırdı, devrimci güçleri ezip geçti. Yaşanan 10 yıllık acı ve kanlı deneylere rağmen, gerekli derslerin çıkarılmadığı ise bir çok olgu ile beraber, M. Aksoy'un öldürülmesi ile ilgili eylemlerde bir kez daha ortaya çıkmış bulunuyor. Hiç kuşku yok ki ezen ulus solu için en tutarsız tavır, ezilen ulus devrimcilerini ideolojik tavize zorlamaktır. Bir Türk devrimcisi için anti-faşist demokrat kimlikli bir kemalist, bir Kürt devrimcisi için ne yazık ki ırkçı ve sömürgeci durumdaki olabilir. Türkiye'de bunun yüzlerce örneği var. Türk solu özellikle şu son 10 yılda bu gerçeği çok yakından görmüştü. Demek ki, deneyler ne ç kuşaklara aktarılamamış!!